

Kapitola 4.

4. Analýza realizovaných opatrení na podporu regionálneho rozvoja.

Pri analýze realizovaných opatrení na podporu regionálneho rozvoja sa pokúsime vyhodnotiť podstatné body existujúcej stratégie Košického samosprávneho kraja s ohľadom na ich efektívnosť a účinnosť realizovanej podpory.

Základnú stratégiu Košického samosprávneho kraja v oblasti regionálneho rozvoja určuje Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja na plánovacie obdobie 2004 – 2006. Program tvorí 6 globálnych cieľov. V rámci každého globálneho cieľa bolo prijatých niekoľko špecifických cieľov, ktoré v ďalšom podrobíme analýze s ohľadom na porovnanie skutočností ktoré chcel špecifický cieľ zmeniť, čo zmenil, príčiny prečo k zmene nedošlo a odporúčania pre zlepšenie plánovania nových cieľov.

Ako sme už uviedli v časti 1.1. jediným reálnym nástrojom financovania regionálneho rozvoja sú prostriedky zo štrukturálnej pomoci. Preto príjem tejto pomoci rovnako podrobíme analýze s ohľadom na kritické faktory implementácie a návrh opatrení zvyšujúcich efektívnosť budúceho strategického plánovania.

Z uvedeného vyplýva, že analýzu realizovaných opatrení na podporu regionálneho rozvoja uskutočníme v dvoch oblastiach:

1. analýza Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja v období 2004 – 2006,
2. analýza príjmu pomoci zo štrukturálnych fondov v období 2004 – 2006.

4.1. Analýza Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja v období 2004 – 2006.

4.1.1. Globálny cieľ č.1. – znižovanie zaťaženia životného prostredia.

Špecifický cieľ č.1: Ochrana ovzdušia – znižovanie emisií:

Znižovanie emisií základných znečisťujúcich látok SO₂, CO, NO_x, TZL pod úroveň emisných limitov, znižovanie emisií VOC, POP, znižovanie koncentrácie ťažkých kovov, znižovanie emisií a hluku z automobilovej dopravy.

Najväčším producentom emisií v Košickom kraji i na Slovensku je hutnícky kombinát U.S. Steel, s.r.o. Košice, ktorý v súčasnosti realizuje účinné opatrenia na zabezpečenie ochrany životného prostredia a najmä oparenia na znižovanie emisií. Oblasť ochrany ovzdušia patrí k prioritným oblastiam hutníckeho kombinátu. Jedným z hlavných cieľov je trvalé znižovanie množstva vypúšťaných emisií do ovzdušia v súlade s legislatívnymi požiadavkami SR.

Za týmto účelom od roku 2003 – 2005 bolo zrealizovaných niekoľko významných projektov:

- odprašenie spekacích pásov Aglomerácie – výstavba samostatných elektrostatických odlučovačov pre každý spekací pás s kontinuálnym monitorovaním emisií – zníženie emisií tuhých znečisťujúcich látok (ďalej TZL) o 80%,
- rekonštrukcia filtrov Teplárne K2, K3 – zvýšenie účinnosti zachytávania TZL prestavbou odprašovacích zariadení – elektrostatických odlučovačov na látkové filtre a inštalácia kontinuálnych monitorovacích systémov pre znečisťujúce látky – zníženie emisií TZL o 98%,
- rekonštrukcia 12 – ich elektrostatických odlučovačov na Divíznom závode Vysoké pece – Rudné mosty, rekonštrukcia pozostávala z výmeny emitujúcich usadzovacích elektród

s oklepávaním a úprav usmerňovačov prúdenia s cieľom dosahovania požadovaného emisného limitu pre TZL, zníženie emisií o 90%,

- suché odprašovanie plynov pri Vytlačovaní koksárenských batérií 1, 3, výstavba samostatných odprašovacích zariadení pre každú koksárenskú batériu pre činnosť vytlačovania koksu a následné zachytávanie emisií TZL v látkových filtroch, dosahované emisné faktory sú na úrovni 10% z určeného emisného limitu,
- bez emisné plnenie koksárenských komôr Vytlačovaní koksárenských batérií 1, 3 – týmto systémom dosiahneme 100% odlúčenie znečisťujúcich plynov z procesu plnenia koksárenských komôr,
- sekundárne odprašenie Oceliarne 2 – dosahovaná koncentrácia TZL je na úrovni 5% určeného emisného limitu,
- odprašenie Oceliarne 1 – najväčšia investičná akcia v oblasti výroby tekutej ocele a ochrany ovzdušia výstavbou nových konvertorových liniek s primárnym čistením konvertorového plynu v EO a zároveň vybudovanie účinného sekundárneho odprašenia,
- odprašenie odlievární Vysokej pece 1,
- zneškodňovanie TOC – čistenie odpadových plynov s obsahom prchavých organických látok z lakovacej linky Eisenmann a Dynamo liniek DZ Studená valcovňa, pod úroveň požadovaných emisných limitov,
- plnenie emisných limitov SO₂ a NO_x na kotloch K2 – K6,
- rekonštrukcia a modernizácia Plynočistiarne oceliarne 2, účelom stavby je modernizovať súčasnú nízko účinnú mokrú plynočistiareň kyslíkových konvertorov KK 4, KK 5 s cieľom dodržať určený emisný limit 50 mg/m³,
- monitorovanie stavu znečistenia ovzdušia v Košickej priemyselno-hospodárskej aglomerácii.

Hutnícky kombinát U.S. Steel, s.r.o. Košice, však z dôvodu vysokej koncentrácie priemyslu na danom území, môže realizovať len opatrenia na zníženie vypúšťaných emisií do ovzdušia. Náhrada zastaraných technológií najlepšimi dostupnými technológiami, dosiahnutie ďalších požiadaviek na prevádzku zdrojov a inštalácia kontinuálneho monitorovania emisií patria medzi nevyhnutné opatrenia, ktoré bude potrebné v tejto oblasti neodkladne realizovať. Návrh nevyhnutných opatrení na budúcu realizáciu:

- zmena technológie na zníženie emisií (výmena filtrov, odprašenie, rekonštrukcie zariadení, rekonštrukcie kotlov atď.),
- zmena palivovej základne (prechod na vykurovanie plynom a upustenie od spaľovania tuhých palív),
- znižovanie emisií základných a ostatných znečisťujúcich látok v ovzduší najmä tuhých znečisťujúcich látok (PM₁₀, PM_{2,5}), SO₂, NO_x, benzén, VOC, NH₃, ťažkých kovov a PAH,
- ekologizácia verejnej dopravy v oblastiach vyžadujúcich osobitnú ochranu ovzdušia,
- riešenie kvality ovzdušia a skvalitňovanie a odborná podpora monitorovania emisií a kvality ovzdušia podľa požiadaviek EÚ ako aj skvalitnenie Národného emisného informačného systému (NEIS).

Špecifický cieľ č.2: Minimalizácia tvorby odpadov, materiálové a energetické zhodnocovanie odpadov:

Predchádzať vysokej produkcii všetkých druhov odpadov, minimalizovať produkciu predovšetkým nebezpečných odpadov, vytvoriť objektívnu mieru kontroly tvorby odpadov (indikátor: množstvo odpadov na tonu (t) výrobkov). Materiálové a energetické zhodnocovanie odpadov má prednosť pred likvidáciou odpadu spaľovaním a skládkovaním, pretože naplňa stratégiu trvalo udržateľného rozvoja.

Vypracovaná Koncepcia odpadového hospodárstva Košického samosprávneho kraja rieši nakladanie s komunálnym odpadom, jeho zneškodňovanie, možnosti separácie i opätovného použitia. Koncepcia slúži ako východisko pre formulovanie projektových

zámerov a prípravu projektov spolu financovateľných z domácich a zahraničných zdrojov, hlavne z fondov EÚ.

V rámci schválených programov odpadového hospodárstva boli organizáciami na území Košického kraja pripravené zámery na budovanie technickej infraštruktúry. Tieto zámery ako aj projekty predložené Recyklačnému fondu a zámery na projekty EU poskytli údaje o počiatočnej fáze projektov v oblasti odpadového hospodárstva. Predložené návrhy obsahovali zámery na vybudovanie:

- 18 skládok resp. rozšírenie existujúcich,
- spaľovne na odpad zo zdravotníckych zariadení,
- spaľovne nebezpečných odpadov,
- 20 zámerov na recykláciu,
- 4 zámery na zhodnocovanie odpadov,
- 7 zámerov na separáciu.

Z kapacít, ktoré sú nedostatočné resp. chýbajú sú:

- technológie zhodnocovania plastov,
- technológie zhodnocovania starých vozidiel,
- technológie spracovania opotrebovaných pneumatík,
- moderné technológie využitia biologicky rozložiteľného odpadu.

Pre Košický kraj bude potrebné dobudovať:

- separovaný zber, triedenie a dotriedňovanie vyseparovaných zložiek komunálneho odpadu,
- separovaný zber nebezpečných zložiek komunálneho odpadu,
- systém triedenia odpadov v priemyselnej sfére na mieste vzniku,
- systémy stabilizácie odpadov pred uložením na skládky,
- spaľovňu komunálneho odpadu tak, aby spĺňala emisné požiadavky EU,
- systém zneškodňovania odpadov zo zdravotníckej a veterinárnej starostlivosti,
- systém spracovania biologicky rozložiteľného odpadu.

Špecifický cieľ č.3: Zachovanie osobitne chránených častí prírody, obnova území s narušeným životným prostredím, sanácia prostredia:

Obnoviť ekologickú stabilitu územia, kde bola narušená a zabezpečiť racionálne využívanie prírodných zdrojov i zachovanie charakteristického vzhľadu krajiny. Dobudovanie systému ochrany chránených území prírody a krajiny, keďže prírodný potenciál na území kraja je jeho silnou stránkou z hľadiska trvalo udržateľného rozvoja i cestovného ruchu.

Starostlivosť o osobitne chránené územia prírody je v pôsobnosti štátnej správy ochrany životného prostredia a odbornej organizácie Štátna ochrana prírody SR. Košický samosprávny kraj sa v rámci tohto špecifického cieľa zameril na odstraňovanie starých environmentálnych záťaží. V okolí podniku Chemko, a.s., Strážske, ktorý sa v minulosti zameriaval na výrobu PCB, je v súčasnosti rozsiahle znečistenie, ktoré je podľa dostupných údajov sústredené v tzv. „otvorenom kanáli“ (dĺžky 5,3 km). Vysoko kontaminované sedimenty predstavujú „rezervoár“ PCB, z ktorého dochádza k šíreniu znečistenia do okolia. Odhaduje sa, že celkové množstvo kontaminovaných sedimentov môže dosiahnuť až 40 000 ton. Samostatným problémom sú pôdy znečistené PCB v lokalitách „obaľovačiek“ asfaltu. Rozsah znečistenia nie je známy (predmetným odpadom je zemina kontaminovaná dechtovými látkami). Ide o odpady z predošlej výroby v podniku Chemko, a.s., Strážske, kde sa v období rokov 1959 – 1984 vyrobilo asi 24,5 tis. t PCB, z ktorých sa cca 15 tis. t vyviezlo. Veľké množstvo PCB však bolo dovezené vo forme hotových výrobkov. V areáli podniku je skladovaných okolo 1 000 t odpadov, ktoré predstavujú zväčša gumovitú masu s vysokým obsahom PCB, ale aj furánov a dioxínov.

Špecifický cieľ č.4: Ochrana povrchových a podzemných vôd:

Rekonštrukcia a ochrana vodných zdrojov s cieľom zvýšenia kvality pitnej vody. Čistotu povrchových vôd zaistiť napojením sídel na kanalizačnú sústavu a ČOV. Zvýšenie kvality vôd je potrebné z hľadiska zosúladenia so štandardami EÚ, pre zabezpečenie zdravotne nezávadnej pitnej vody pre obyvateľstvo a na poľnohospodárske účely. Rekonštrukcia a údržba vodovodných sietí by mala zabezpečiť znižovanie strát rozvodmi vody. Zabezpečiť aj dostatočný objem kvalitnej pitnej vody z povrchových a podzemných zdrojov a jej dodávku technicky dokonalými verejnými vodovodmi.

Naším cieľom bolo zabezpečenie prístupu čo možno najväčšieho počtu obyvateľov k pitnej vode a zabezpečenie územia pitnou vodou z verejného vodovodu v dostatočnej kvalite a kvantite. Zásobovanie obyvateľov z verejných vodovodov ako aj špecifická spotreba vody charakterizujú životnú úroveň a hygienu bývania obyvateľov. Súčasne je zásobovanie pitnou vodou jedným z determinujúcich faktorov rozvoja regiónu, a to v oblasti rozvoja bývania, služieb, priemyslu cestovného ruchu a pod. Dosiahnutie uvedeného rozvoja regiónov je možné práve zvyšovaním budovania kapacít pre zásobovanie pitnou vodou z verejného vodovodu.

Pri hodnotení súčasného stavu v zásobovaní obyvateľstva pitnou vodou z verejného vodovodu na území SR možno konštatovať, že SR v porovnaní s ostatnými štátmi EÚ v tejto oblasti zaostáva. K 1.1.2005 bolo pitnou vodou z verejných vodovodov zásobovaných 84,8% obyvateľov z celkového počtu obyvateľov SR.

Stratégia ďalšieho rozvoja (ktorej základom je dokument „Plán rozvoja verejných vodovodov a verejných kanalizácií pre územie SR“) je orientovaná na vytváranie predpokladov na zabezpečenie bezproblémového zásobovania obyvateľov kvalitnou pitnou vodou, skvalitnenie starostlivosti o vodné zdroje a súvisiacu infraštruktúru vrátane naplnenia právnych predpisov EÚ, pričom nebudú podporované rekonštrukcie existujúcich zariadení verejného vodovodu, na ktorých reprodukciu si ich vlastníci priebežne vytvárajú finančné zdroje. Zo štrukturálnych fondov boli podporené projekty:

- Zásobovanie pitnou vodou a odkanalizovanie obcí v Moldave nad Bodvou (2008 – 2011),
- Zásobovanie pitnou vodou a odkanalizovanie prihraničných obcí Lastovce, Luhyňa, Kazimír, Brezina a rozšírenie ČOV Michalany (2008 – 2010),
- ČOV Sečovce – región pod Dargovom – kanalizácia (2008 – 2010),
- Oborín – kanalizácia a ČOV (2008 – 2010),
- Zásobovanie pitnou vodou a odkanalizovanie obcí v mikroregióne Hornád a Slanec (2008 – 2010),
- Doplňenie vodných zdrojov a dobudovanie infraštruktúry pre región Gelnica (2008 – 2010),
- Zásobovanie pitnou vodou a odkanalizovanie obcí v okolí vodnej nádrže Bukovec (2008 – 2010),
- Združený vodovod pre NsP s SPŠ Drevársku v Spišskej Novej Vsi (2008 – 2010).

U.S. Steel, s.r.o. Košice v rokoch 2003 – 2005 v oblasti ochrany vôd realizoval niekoľko investičných projektov, ktoré boli zamerané na zamedzenie únikov nebezpečných látok do povrchových a podzemných vôd v procese výroby, znižovanie hodnoty ukazovateľov znečistenia vypúšťaných odpadových vôd z ČOV do Sokolianskeho potoka a znižovanie množstva odpadových vôd a zvyšovanie recirkulovaného podielu odpadových vôd:

- úprava zachytených vôd pod Suchou haldou (zabránilo sa kontaminácii podzemných vôd širšieho spádového územia),
- ekologizácia kalového hospodárstva – II. etapa (doplnila monitorovací systém a sledovanie kvality vypúšťaných odpadových vôd priamo pri najväčších zdrojoch znečistenia),
- ekologizácia havarijných nádrží vysokopecného kalu (zamedzilo sa priesakom do podlažia a negatívnemu vplyvu na kvalitu podzemných vôd),

- monitoring odpadových vôd I., II.,
- modernizácia a rekonštrukcia neutralizačnej stanice Studenej valcovne (cieľom bolo zabezpečiť úpravu odpadových vôd ešte pred ich vypustením do kanalizačnej siete).

Monitorovací program kvality a kvantity povrchových vôd a podzemných vôd vrátane monitorovania vôd v chránených územiach pozostáva z realizácie monitorovacích prác, verifikácie získaných údajov, ich archivácie a následné hodnotenie stavu vôd v danom roku a za celé pozorovacie obdobie. Pretrvávajúca disproporcia medzi potrebami z hľadiska zabezpečenia legislatívne stanovených úloh a existujúcimi finančnými možnosťami štátneho rozpočtu spôsobuje neustále zaostávanie v získavaní relevantných údajov o kvantitatívnom a kvalitatívnom (chemickom a ekologickom) stave povrchových vôd a podzemných vôd v SR. Preto bude potrebné ďalej zlepšovať zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou z verejných vodovodov, odvádzanie a čistenie komunálnych odpadových vôd v zmysle záväzkov SR voči EÚ, a zabezpečiť primerané sledovanie a hodnotenie stavu povrchových vôd a podzemných vôd.

Špecifický cieľ č.5: Environmentálne koncepcie pre rozvoj územia.

Vytvorenie a realizácia rozvojových environmentálnych koncepcií na úrovni jednotlivých miest, obcí a mikroregiónov s využitím miestnych znalostí územia i problematiky. Zapojenie a zosúladenie aktivít verejnosti, MVO, podnikateľov plánujúcich aktivity na území.

V rámci plnenia tohto cieľa bol prijatý Územný plán veľkého územného celku Košický kraj – schválený zastupiteľstvom Košického samosprávneho kraja dňa 30. augusta 2004.

Výsledky analýzy Globálneho cieľa č.1.

U.S. Steel, s.r.o. Košice je jedným z najväčších znečisťovateľov ovzdušia v Košickom kraji hlavne v oblasti vypúšťania množstva emisií do ovzdušia. U.S. Steel uskutočnilo mnoho opatrení vo forme náhrady zastaraných technológií modernejšími a zmenou technologickej a palivovej základne. Napriek tejto skutočnosti vykazuje okres Košice najvyššie hodnoty v oblasti znečistenia ovzdušia v porovnaní s ostatnými okresmi Košického kraja. Je to aj vďaka vysokej koncentrácii mobilných zdrojov znečisťovania ovzdušia.

Košický kraj produkuje najviac odpadov v Slovenskej republike, vrátane odpadov nebezpečných, s ktorými je nakladané v zmysle platnej legislatívy. Najväčší priestor pre znižovanie tvorby odpadov je v inovácii technologických postupov s cieľom znížiť množstvo produkovaných odpadov, znížiť podiel nebezpečných zložiek a výrazne zvýšiť podiel využívaných odpadov pri vlastnej výrobe, prípadne odpady už vo výrobnom procese transformovať na výrobky určené k priamemu použitiu alebo ako vstupné komponenty pre ďalšiu výrobu. U toxických odpadov PCB Chemko pomerne zodpovedne pristupuje k riešeniu problémov toxických odpadov z výroby PCB, ktoré sú uskladnené v areály závodu a má záujem podieľať sa na projekte Alternatívnej deštrukcie PCB, ktorý sa má uskutočniť pod patronátom UNIDO, agentúry OSN pre hospodársky rozvoj a za spolufinancovania environmentálneho fondu Svetovej banky. Naďalej tu však zostáva neriešený jeden rozsiahly problém, o ktorom sa skoro nehovorí – kontaminácia okolia. Je zrejmé, že kontaminácia okolia Chemka Strážske je natoľko rozsiahla, že je len ťažko možné ju úplne odstrániť. Je však potrebné uskutočniť všetky opatrenia, ktoré by zabránili ďalšiemu šíreniu kontaminácie a dekontaminovať najhoršie postihnuté oblasti. Súčasne je potrebné uskutočniť opatrenia, ktoré minimalizujú dopad kontaminácie na obyvateľov regiónu.

U.S.Steel, s.r.o. Košice v rokoch 2003 – 2005 v oblasti ochrany vôd realizovalo niekoľko investičných projektov, ktoré boli zamerané na zamedzenie únikov nebezpečných

látok do povrchových a podzemných vôd. V oblasti zásobovania obyvateľstva pitnou vodou je dôležitá Stratégia ďalšieho rozvoja (ktorej základom je dokument „Plán rozvoja verejných vodovodov a verejných kanalizácií pre územie SR“), ktorá je orientovaná na vytváranie predpokladov na zabezpečenie bezproblémového zásobovania obyvateľov kvalitnou pitnou vodou, skvalitnenie starostlivosti o vodné zdroje a súvisiacu infraštruktúru vrátane naplnenia právnych predpisov EÚ. Navrhujeme naďalej zlepšovať zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou z verejných vodovodov, odvádzanie a čistenie komunálnych odpadových vôd v zmysle záväzkov SR voči EÚ a zabezpečiť primerané sledovanie a hodnotenie stavu povrchových vôd a podzemných vôd.

Dôležitými environmentálnymi koncepciami pre rozvoj Košického kraja sú Územný plán veľkého územného celku Košického kraja a Koncepcia nakladania s odpadmi. Za účelom vytvorenia a realizácie týchto koncepcií navrhujeme zapojenie a zosúladienie aktivít verejnosti, medzivládnych organizácií a podnikateľských subjektov, plánujúcich aktivity na území kraja.

Vyhodnotenie indikátorov Globálneho cieľa č.1.

1. emisná situácia (TZL nárast o 13%, SO₂ pokles o 10%, NO_x nárast o 5%, CO pokles o 11%):

Okres	TZL (t)	SO ₂ (t)	NO _x (t)	CO (t)
Gelnica	43,337	16,931	21,427	1 111,025
Košice I	20,598	12,822	13,609	19,965
Košice II	6 618,086	11 463,826	9 386,978	106 983,639
Košice III	0,014	0,002	0,276	0,112
Košice IV	131,986	1 627,640	1 640,618	137,950
Košice – okolie	206,625	24,101	599,912	206,804
Michalovce	6 017,621	4 367,613	6 160,554	1 150,582
Rožňava	143,104	2 492,566	1 188,972	363,047
Sobrance	4,599	5,108	3,359	3,059
Spišská Nová Ves	45,438	137,809	71,021	1 514,352
Trebišov	37,216	13,698	56,176	59,836
Košický kraj	13 268,626	20 162,114	19 142,901	111 550,370

Obrázok č. 314.

Emisie v okresoch Košického kraja za rok 2004.

Zdroj: Krajský úrad životného prostredia.

Okres	TZL (t)	SO ₂ (t)	NO _x (t)	CO (t)
Gelnica	54,293	14,955	20,136	1 470,339
Košice I	11,926	8,025	13,122	20,980
Košice II	4 203,012	10 927,188	9 240,169	92 935,270
Košice III	0,012	0,001	0,238	0,096
Košice IV	98,684	1 582,292	1 605,096	152,491
Košice – okolie	191,726	22,058	735,328	241,434
Michalovce	10 202,758	3 220,157	7 398,528	1 643,424
Rožňava	165,914	2 232,910	1 069,717	1 040,441
Sobrance	4,032	4,474	3,026	2,691
Spišská Nová Ves	43,793	125,298	61,250	2 069,833
Trebišov	23,101	7,898	49,286	48,368
Košický kraj	14 999,251	18 145,257	20 195,897	99 625,367

Obrázok č. 315.

Emisie v okresoch Košického kraja za rok 2005.

Zdroj: Krajský úrad životného prostredia.

Rok	TZL (t)	SO ₂ (t)	NO _x (t)	CO (t)
2004	13 268,626	20 162,114	19 142,901	111 550,370
2005	14 999,251	18 145,257	20 195,897	99 625,367
2005/2004	1,13	0,90	1,05	0,89

Obrázok č. 316.

Trendy vývoja znečisťujúcich látok v Košickom kraji.

Zdroj: vlastný prepočet.

2. imisná situácia (TZL pokles o 53%, SO₂ pokles o 17%, NO_x pokles o 18%, CO nárast o 35%):

Z obrázku č. 317 vidíme, že v sledovanom období 2001 až 2004 nastal pokles merných územných emisií vo všetkých kategóriách okrem kategórie CO kde je zaznamenaný nárast o 35%.

Okres	Merné územné imisie (t/rok.km ²)							
	2001				2004			
	TZL	SO ₂	NO _x	CO	TZL	SO ₂	NO _x	CO
Gelnica	0,25	0,20	0,11	2,76	0,59	0,16	0,17	2,72
Košice	70,55	51,88	49,76	322,15	28,04	54,01	45,69	441,62
Košice – okolie	0,23	0,09	0,24	0,24	0,52	0,11	0,53	0,76
Michalovce	7,08	17,42	13,90	5,69	6,01	4,31	6,15	1,32
Rožňava	0,37	3,24	1,21	1,05	0,70	2,27	1,16	1,22
Sobrance	0,02	0,02	0,05	0,03	0,25	0,07	0,10	0,40
Spišská Nová Ves	0,72	0,71	0,37	1,90	0,54	0,35	0,29	3,33
Trebišov	0,18	0,15	0,16	0,49	0,30	0,08	0,19	0,50
Spolu	79,40	73,71	65,80	334,31	36,95	61,36	54,28	451,87
2004/2001	0,47	0,83	0,82	1,35				

Obrázok č. 317.

Merné územné imisie v okresoch Košického kraja za rok 2001 a 2004.

Zdroj: SHMÚ, Správa o kvalite ovzdušia 2001 a 2004.

3. čistota ovzdušia (neboli prekročené povolené hodnoty okrem PM₁₀):

Kvalita ovzdušia podľa jednotlivých znečisťujúcich látok v rámci Košického kraja bola nasledovná:

SO₂: v roku 2005 v porovnaní s predošlým obdobím nebola prekročená úroveň znečistenia pre hodinové a ani pre denné hodnoty. V aglomerácii Košice a zóne Košického kraja bola úroveň znečistenia počas rokov 2004-2005 pod dolnou medzou na hodnotenie.

NO₂: na rozdiel od predošlých rokov nebol v roku 2005 zaznamenaný prípad prekročenia limitnej hodnoty pre denné, ani pre hodinové koncentrácie.

PM₁₀: v roku 2005 bola prekročená 24h limitná hodnota pre túto znečisťujúcu látku na všetkých AMS a na monitorovacej stanici Veľká Ida aj ročná limitná hodnota. Rozhodujúci podiel na PM₁₀ majú regionálne zdroje.

CO: na žiadnej z monitorovacích staníc nebola prekročená limitná hodnota a úroveň znečistenia ovzdušia za predchádzajúce obdobie rokov 2004-2005 je pod dennou meranou hodnotou (DMH).

Benzén: najvyššia úroveň benzénu sa v roku 2005 namerala na stanici Košice – Štúrova, čo je podstatne menej ako limitná hodnota zvýšená o medzu tolerancie pre rok 2005 (10 µg.m⁻³).

Pb: na žiadnej monitorovacej stanici nebola prekročená limitná hodnota. Úroveň znečistenia ovzdušia je najvyššia v oblastiach hutníckeho priemyslu na staniciach v Kropáčoch a Veľkej Ide, avšak najvyššie priemerné ročné koncentrácie sú podstatne nižšie ako DMH.

As, Ni, Cd: z uvedených znečisťujúcich látok sa vyskytlo prekročenie cieľovej hodnoty len u As na jednej stanici v Krompachoch.

Prízemný ozón: výsledky meraní z monitorovacích staníc umiestnených v rôznych nadmorských výškach umožnili kvantifikovať prenos ozónu smerom k povrchu ako dominantný vplyv a odhadnúť význam lokálnej produkcie ozónu na Slovensku na menej ako 10%.

4. počet plynofikovaných obcí (**nárast 9,1%**):

Z celkového počtu obcí Košického kraja (461) bolo do konca r. 2002 plynofikovaných 362 obcí, t.j. 78,52%, a do konca r. 2005 bolo plynofikovaných 404 obcí, t.j. 87,6%. Nárast predstavuje 9,1%.

5. zníženie množstva odpadov (**nárast o 82%**):

Územie	Zneškodnený odpad	Zhodnotený odpad	Skladovanie odpadu	Odovzdanie inej organizácii	Spolu
2002					
Gelnica	806	6 655		685	8 146
Košice – okolie	14 332	227 239	2	350	241 922
Košice I	45 173	1 723	9	53	46 958
Košice II	620 273	380 663	113	239	1 001 288
Košice III	47	27		1	75
Košice IV	43 275	7 739	1 032	1 611	53 657
Michalovce	68 751	13 632	0		82 383
Rožňava	55 573	18 213	3	1 438	75 227
Sobrance	107	265			373
Spišská Nová Ves	4 225	18 386	1	2	22 614
Trebišov	46	5	0	1 241	1 292
Spolu	852 609	674 547	1 160	5 619	1 533 936
2004					
Gelnica	316	7 855		297	8 461
Košice – okolie	7 696	86 346	140	1 664	95 847
Košice I	18 319	23 937	3 608	780	46 645
Košice II	1 006 955	83 399	768 279	1 639	1 855 983
Košice III	143	108	0	0	251
Košice IV	43 155	82 884	248	1 985	128 047
Michalovce	423 489	18 988	118	4	442 520
Rožňava	100 121	9 336	2 406	90	111 912
Sobrance	4	40 559	292	31	40 887
Spišská Nová Ves	6 325	53 224	110	1 944	61 600
Trebišov	32 811	3 175	406	2	6 716
Spolu	1 639 335	409 812	775 607	8 434	2 798 868
2002/2004	1,92	0,61	668,44	1,50	1,82

Obrázok č. 318.

Produkcia odpadu a nakladanie s odpadom v Košickom kraji v tonách v roku 2002 a 2004.

Zdroj: CEI – SAŽP, RISO.

6. posudzovanie zásahov do prírody a krajiny (**nárast o 52%**):

% zásahov v roku	2001	2002	2003	2004
Stavebná činnosť a územné plánovanie	15,9	20,7	24,6	22,8
Ochrana drevín (výrub)	15,6	20,7	19,4	18,0
Lesné hospodárstvo	9,2	10,7	7,1	6,4

% zásahov v roku	2001	2002	2003	2004
Druhová ochrana rastlín a živočíchov	9,0	10,4	11,4	19,0
Územná ochrana	8,6	9,7	9,5	6,4
Vodné hospodárstvo	?	5,4	5,3	4,7
Poľnohospodárstvo	5,2	5,1	4,1	4,1
Anorganická príroda	?	4,4	4,3	4,3
Problematika ÚSES	?	0,8	0,5	?
Spolu počet zásahov	8 484	5 849	8 173	8 861

Obrázok č. 319.

Vývoj v posudzovaní zásahov do prírody a krajiny v porovnaní rokov 2001 – 2004.

Zdroj: ŠOP SR.

7. monitoring prírody v chránených oblastiach (**neexistujú údaje**):

Pre tento indikátor nie sú k dispozícii žiadne štatistický zmapované údaje.

8. čistota a kvalita povrchových vôd (**A pokles o 5,6%, B pokles o 16,3%, C pokles o 5,8%, E nárast o 1,3%**):

Percentuálny podiel I. a II. triedy kvality na celkovej hodnotenej dĺžke tokov v porovnaní s predchádzajúcimi obdobiami zaznamenal zhoršenie stavu.

V A-skupine ukazovateľov (kyslíkový režim) triedou s najvyšším podielom ostala III. trieda – znečistená voda. V B-skupine (základné fyzikálno-chemické ukazovatele) zostala rovnako ako v predchádzajúcom období triedou s najvyšším podielom III. trieda – znečistená voda. V C-skupine (nutrienty) trieda s najvyšším podielom ostala III. trieda – znečistená voda. V E-skupine (mikrobiologické ukazovatele) pretrváva triedou s najvyšším podielom V. trieda – veľmi silne znečistená voda. Jednotlivé triedy majú na celkovej hodnotenej dĺžke tokov nasledovný podiel v % (obrázok č. 320).

	A-skupina ukazovateľov		B-skupina ukazovateľov	
	2002 – 2003	2003 – 2004	2002 – 2003	2003 – 2004
I. trieda	4,5	0,3	5,8	0,9
II. trieda	18,0	16,6	35,4	24,0
III. trieda	18,6	28,5	32,4	39,2
IV. trieda	42,2	37,5	17,8	24,2
V. trieda	16,7	17,1	8,6	11,7

	C-skupina ukazovateľov		E-skupina ukazovateľov	
	2002 – 2003	2003 – 2004	2002 – 2003	2003 – 2004
I. trieda	0,3	-	-	-
II. trieda	18,4	12,9	-	1,3
III. trieda	38,6	44,6	4,4	1,1
IV. trieda	39,7	35,6	52,7	67,4
V. trieda	3,0	6,9	42,9	30,2

Obrázok č. 320.

Kvalita povrchových vôd v Košickom kraji v rokoch 2002 – 2004 v %.

Zdroj: SVP.

Pri porovnaní výsledkov kilometráže tried kvality s obdobím 2002 – 2003 môžeme konštatovať pokles podielu najlepších tried kvality t.j. I. a II. triedy u ukazovateľov kyslíkového režimu zo 22,5% na 16,9%, v skupine základných fyzikálno-chemických ukazovateľov pokles z 41,2% na 24,9% z celkovej hodnotenej dĺžky tokov v príslušnej skupine ukazovateľov, v skupine nutrientov pokles z 18,7% na 12,9% a v skupine mikrobiologických ukazovateľov vzrast z 0,0% na 1,3%.

9. čistota a kvalita podzemných vôd (**neexistujú údaje**):

Z dôvodu neexistujúcich konkrétnych samostatných údajov týkajúcich sa kvality podzemných vôd sa tento indikátor nevyhodnocuje. Posudzuje sa spolu s povrchovou vodou ako voda určená na pitné účely.

10. koncepcie pre všetky zložky životného prostredia v zmysle trvalo udržateľného rozvoja (**nevieme vyhodnotiť**):

Indikátor nevieme vyhodnotiť pretože neboli stanovené kritériá hodnotenia (100%). Košický samosprávny kraj v sledovanom období spracoval nasledovné koncepcie:

- Koncepcia odpadového hospodárstva Košického samosprávneho kraja,
- Stratégia revitalizácie vodných nádrží Zemplínska Šírava a Ružín,
- Zmeny a doplnky Územného plánu veľkého územného celku Košického kraja.

4.1.2. Globálny cieľ č.2. – výrazné zvýšenie odvetvovej a priestorovej diverzifikácie priemyslu.

Špecifický cieľ č.1: Zvýšenie odvetvovej diverzifikácie priemyslu.

Prílišnú závislosť na jednom odvetví spracovateľského priemyslu (spracovanie kovov) je potrebné riešiť v krátkodobom horizonte vypracovaním jedného analytického materiálu (klastrová analýza) a jedného koncepčného dokumentu (stratégia na podporu PZI). Táto z pohľadu ekonomickej reštrukturalizácie kritická oblasť si vyžaduje hlbšiu rozpracovanosť akú poskytuje všeobecne orientovaný PHSR. Konkrétnym a najúčinnjším nástrojom na lákanie zahraničných investícií sú priemyselné parky a technologické parky a logistické centrá, ktorých výstavbu je potrebné podporiť aj proinvestičným prostredím na regionálnej úrovni.

V Košickom kraji už dlhý čas pretrváva stav, keď existuje silná viazanosť na malom počte odvetví, a v prípade krízy v danom odvetví sa táto kríza logicky prejaví na životnej úrovni celého kraja. Táto situácia je do veľkej miery odlišná od Prešovského kraja, ktorého ekonomická výkonnosť meraná makroukazovateľmi ako HDP, alebo priemerná mesačná mzda je síce nižšia ako v Košickom kraji, ale nosných kľúčových odvetví, na ktorých stojí ekonomika je v Prešovskom kraji viac.

Pri identifikácii postavenia jednotlivých odvetví v kraji (s cieľom porovnania s predchádzajúcim obdobím) bola použitá metóda lokalizačného koeficientu (LQ). Metódou tohto koeficientu je možné určiť, ktoré z odvetví majú v danom regióne strategické postavenie, pričom tento faktor je potrebné brať do úvahy pri potenciálnej volatilitate, či už na národnej alebo lokálnej úrovni. Pokiaľ tento ukazovateľ je vyšší než 1, znamená to, že zamestnanosť v tomto odvetví je vyššia než je celoštátny priemer. Za významné odvetvie sa považuje to, ktoré má LQ vyšší než 1,2 a súčasne má významný podiel na celkovej zamestnanosti v regióne (0,5%) (obrázok č. 321).

Por.	Odvetvie	Zamestnanosť		
		Abs.	%	LQ
1	AB Poľnohospodárstvo, poľovníctvo, lesníctvo, rybolov, chov rýb	5 095	3,21	0,70
2	A Poľnohospodárstvo, poľovníctvo a lesníctvo	5 094	3,21	0,70
3	Poľnohospodárstvo, poľovníctvo, súvisiace služby	4 089	2,58	0,66
4	Lesníctvo, ťažba dreva, súvisiace služby	1 005	0,63	0,94
5	B Rybolov, chov rýb	1	0,00	0,18
6	Priemysel spolu	49 796	31,39	0,93
7	C Ťažba nerastných surovín	1 166	0,74	0,98
8	CA Ťažba energetických surovín	251	0,16	0,29

Por.	Odvetvie	Zamestnanosť		
		Abs.	%	LQ
9	Ťažba uhlia, rašeliny	7	0,00	0,01
10	Ťažba ropy, plynu, súvisiace služby (okrem prieskumu)	244	0,15	1,74
11	CB Ťažba neenergetických surovín	915	0,58	2,77
12	Ťažba a úprava rúd	600	0,38	7,07
13	Ťažba a úprava ostatných nerastov	315	0,20	1,28
14	D Priemyselná výroba	41 299	26,03	0,88
15	DA Výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov	3 405	2,15	0,73
16	Výroba potravín a nápojov	3 399	2,14	0,73
17	Výroba tabakových výrobkov	6	0,00	0,20
18	DB Výroba textílií a odevov	3 414	2,15	0,67
19	Výroba textílií	1 124	0,71	0,59
20	Výroba odevov, úprava a farbenie kožušín	2 290	1,44	0,72
21	DC Spracovanie kože, výroba kožených výrobkov	85	0,05	0,05
22	DD Spracovanie dreva, výroba výrobkov z dreva	399	0,25	0,35
23	DE Výroba celulózy, papiera, výrobky z papiera, vydavateľstvo, tlač	1 202	0,76	0,63
24	Výroba celulózy, papiera, výrobkov z papiera	762	0,48	0,80
25	Vydavateľstvo, tlač, reprodukt. nahr. nosičov záz. n.	440	0,28	0,46
26	DF Výroba koksu, rafin. ropných produktov, jadrov. paliva	32	0,02	0,07
28	DG Výroba chemikálií, chem. výrobkov, chem. vlákien	552	0,35	0,35
29	DH Výroba výrobkov z gumy, plastov	733	0,46	0,36
30	DI Výroba ostatných nekovových minerálnych výrobkov	2 335	1,47	0,89
31	DJ Výroba kovov a kovových výrobkov	18 266	11,51	2,67
32	Výroba kovov	15 853	9,99	4,40
33	Výroba kovových konštrukcií a kovových výrobkov (okr.strojov a zar.)	2 413	1,52	0,74
34	DK Výroba strojov a zariadení. i.n.	3 502	2,21	0,66
35	DL Výroba elektrických, optických zariadení	5 616	3,54	0,73
36	Výroba kancelárskych strojov, počítačov	81	0,05	0,19
37	Výroba elektr. strojov, prístrojov i. n.	5 209	3,28	0,97
38	Výroba rádiových, tel., komunik. zariadení, prístrojov	49	0,03	0,04
39	Výroba zdravot., presných a opt. prístrojov, hodín	277	0,17	0,39
40	DM Výroba dopravných prostriedkov	1 310	0,83	0,34
41	Výroba motorových vozidiel, prívesov, návesov	1 026	0,65	0,36
42	Výroba ostatných dopravných zariadení	284	0,18	0,28
43	DN Výroba inde neklasifikovaná	448	0,28	0,24
44	Výroba nábytku, výroba i. n.	218	0,14	0,12
45	Recyklovanie	230	0,14	3,02
46	E Výroba, rozvod elektr., plynu, vody	7 331	4,62	1,38
47	Výroba, rozvod elektr., plynu, pary, teplej vody	5 235	3,30	1,46
48	Úprava a rozvod vody	2 096	1,32	1,21
49	F Stavebníctvo	5 391	3,40	0,95
50	G VO, MO, oprava mot. voz., motoc., spotr. tov.	9 384	5,92	0,82
51	Predaj, údržba a oprava mot. voz., motoc. a MO, pohonné látky	778	0,49	0,76
52	VO, sprostr. VO okr. mot. voz. a motoc.	3 278	2,07	0,75
53	MO okr.mot. voz. a motoc., opr. tov. os.potr. a pre dom.	5 328	3,36	0,87
54	H Hotely a reštaurácie	1 411	0,89	0,96
55	I Doprava, skladovanie, pošty a telekom.	19 664	12,40	1,49
56	Doprava, skladovanie, cestovné kancelárie	16 011	10,09	1,69
57	Pozemná, potrubná doprava	14 555	9,18	1,84
58	Letecká a kozmická doprava	6	0,00	0,06
59	Vedľajšia, pomocná činnosť v doprave, činnosť cestovných kancelárií	1 450	0,91	1,04
60	Služby cestovných kancelárií a agentúr	59	0,04	0,66
61	Pošty a telekomunikácie	3 653	2,30	0,99
62	J Finančné sprostredkovanie	2 807	1,77	0,68
63	Finančné sprostredkovanie (bez poisť. a dôch. zabezp.)	1 954	1,23	0,64
64	Poistenie a dôchodkové zabezpečenie (okrem pov. soc. zabezp.)	740	0,47	0,86
65	Pomocné činnosti súvisiace s finančným sprostredkovaním	113	0,07	0,53

Por.	Odvetvie	Zamestnanosť		
		Abs.	%	LQ
66	K Nehnutelnosti, prenáj. obchod. činnosti	7 297	4,60	0,92
67	Činnosť v oblasti nehnuteľností	1 354	0,85	1,51
68	Prenaj. stroj. a zar., tov. os. sp., potr. pre dom.	44	0,03	0,35
69	Počítačové a súvisiace činnosti	599	0,38	0,72
70	Výskum a vývoj	1 058	0,67	0,81
71	Iné obchodné služby	4 242	2,67	0,89
	Celkom	158 629		

Obrázok č. 321.

Zamestnanosť a lokalizačné koeficienty jednotlivých odvetví v Košickom kraji v roku 2004.

Zdroj: Košický samosprávny kraj a Štatistický úrad SR.

Na základe analýzy LQ je zrejmé, že v regióne má najvýznamnejšiu úlohu:

- výroba kovov a kovových výrobkov – dominuje zamestnanosti v Košickom kraji, čo sa odráža aj na celkovej hodnote lokalizačného koeficientu (v danom odvetví pracuje 18 266 zamestnancov a hodnota LQ je 2,67),
- výroba, rozvod elektriny, plynu a vody – má takisto veľmi silné postavenie v kraji, s vysokou hodnotou lokalizačného koeficientu v danom odvetví (1,38) a s vysokým percentuálnym podielom odvetvia na celkovej zamestnanosti v kraji (4,62%),
- pozemná, potrubná doprava – má veľmi významné postavenie, na čo poukazuje aj vysoká hodnota lokalizačného koeficientu (1,84) a aj vysoký podiel daného odvetvia na celkovej zamestnanosti v kraji (9,18%),
- výroba elektrických, optických zariadení – je významným a zaujímavým odvetvím, ak ako kritérium pri hodnotení dôležitosti tohto odvetvia vnímame hodnotu percentuálnej zamestnanosti v tomto odvetví (3,54%), hodnota LQ (0,73) nie je taká vysoká,
- výroba potravín a nápojov – dané odvetvie je významným z pohľadu pomerne vysokého podielu percentuálnej zamestnanosti v tomto odvetví (2,14%), hodnota LQ (0,73) v rámci tohto odvetvia nie je taká vysoká,
- stavebníctvo – dané odvetvie je zaujímavé pomerne vysokou zamestnanosťou v odvetví (3,40%), hodnota LQ je opäť iba priemerná (0,95),
- výroba ostatných nekovových a minerálnych výrobkov – odvetvie je z pohľadu Košického kraja zaujímavé pomerne vysokou zamestnanosťou (1,47%), pri iba priemernej hodnote LQ (0,89),
- ťažba neenergetických surovín (ťažba a úprava rúd) – odvetvie s veľmi vysokou hodnotou LQ (7,07), pri priemernej až nízkej percentuálnej zamestnanosti v danom odvetví (0,38%),
- výroba textílií a odevov – dané odvetvie je významné pomerne vysokým počtom ľudí zamestnaných v tomto odvetví (2,15%), hodnota LQ je ale opäť iba priemerná (0,67).

Špecifický cieľ č.2: Zvýšenie priestorovej diverzifikácie priemyslu.

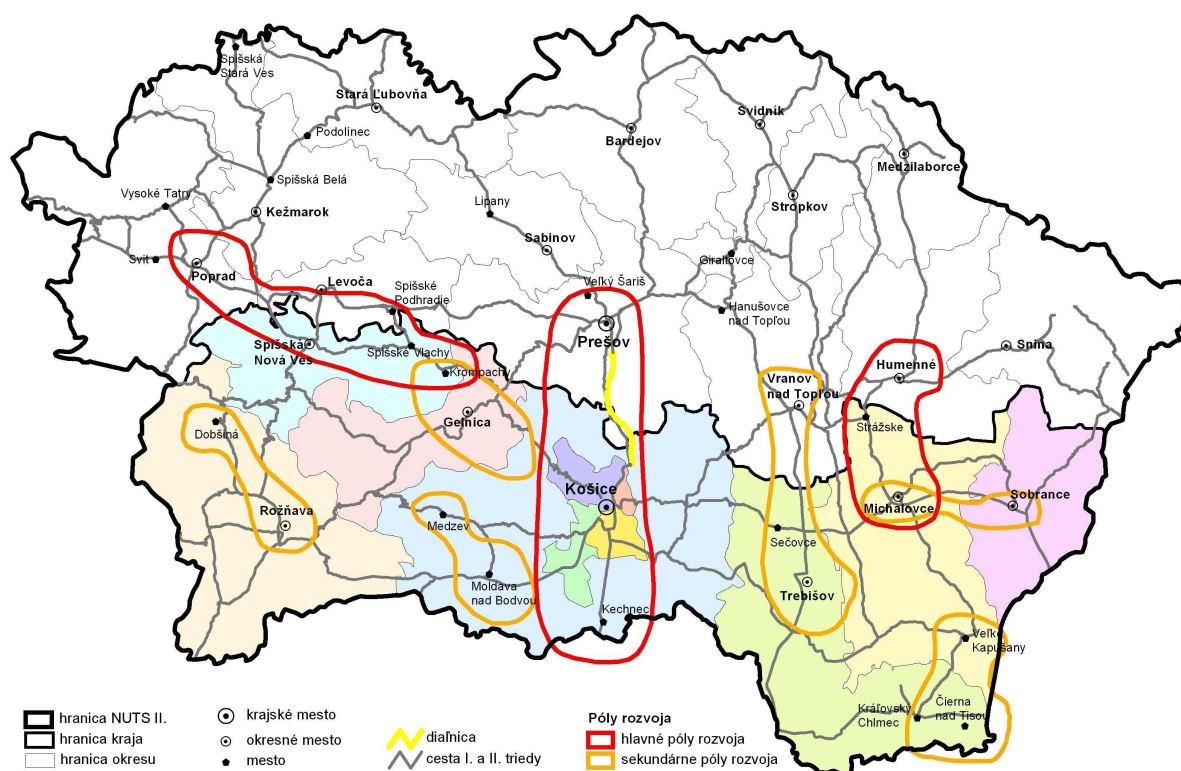
Okrem odvetvovej diverzifikácie priemyslu je potrebné zo strany samosprávneho kraja napomáhať lokalizácii investičného kapitálu aj do z pohľadu PZI menej atraktívnych subregiónov (okresov alebo mikroregiónov) kraja. Pri snahe o zachovanie pravidiel hospodárskej súťaže je potrebné sústrediť sa na posilnenie komunikačnej a technologickej schopnosti územne príslušných subjektov propagovať svoj región a jeho investičné príležitosti.

Nie je jednoduché určiť, či za obdobie medzi rokmi 2002 – 2006 sa priestorová diverzifikácia zvýšila alebo znížila. Aj z pohľadu na obrázok č. 322 je vidieť, že sa situácia

v Košickom kraji z pohľadu priestorovej diverzifikácia mierne zlepšila. Zatiaľ čo v roku 2002, 2003 sa dalo hovoriť ako o rozvojovej osi iba medzi mestami Košice a Prešov, situácia v súčasnosti je trochu iná.

Na území východného Slovenska sa prirodzeným spôsobom vytvárajú tri konkurencieschopné priemyselné osi (tzv. rozvojové póly):

- Košice – Prešov s predĺžením na Miškolc z maďarskej a Rzesow z poľskej strany (s potenciálom stať sa jedným z najvýznamnejších centier poznatkovej ekonomiky na Slovensku),
- Michalovce – Humenné s potenciálnym predĺžením na Trebišov,
- Krompachy – Spišská Nová Ves – Poprad – Svit.

Obrázok č. 322.

Rozvojové póly.

Zdroj: Košický samosprávny kraj.

V rámci týchto troch priemyselných osí (rozvojových pólov) prispieva Košický samosprávny kraj k zlepšovaniu podmienok pre podnikateľské subjekty v regióne. V prípade rozvojového pólu Košice – Prešov je iniciatíva namierená do oblastí s vyššou pridanou hodnotou v oblasti IT a výskumno-vývojových centier, nakoľko táto os má potenciál stať sa významným centrom poznatkovej ekonomiky (vďaka prítomnosti Technickej univerzity v Košiciach a ostatných univerzít) a to nielen v rámci Slovenska.

Konkrétne kroky, ktoré urobil Košický samosprávny kraj k zlepšeniu a k vyrovnávaniu tvoriacich sa disparít patrí spolufinancovanie podnikateľských inkubátorov v mestách Moldava nad Bodvou, Spišská Nová Ves a Gelnica v celkovej sume 2 246 841 Sk (obrázok č. 323).

Názov projektu	Celkové náklady (Sk)	Kofinancovanie KSK (Sk)
Zriadenie podnikateľského inkubátora v Moldave nad Bodvou	22 737 680	568 442
Rozšírenie podnikateľského inkubátora v Spišskej Novej Vsi	28 365 060	709 127
Zriadenie podnikateľského inkubátora v Gelnici	38 770 890	969 272

Obrázok č. 323.

Projekty, ktorých zriadenie spolufinancuje Košický samosprávny kraj.

Zdroj: Košický samosprávny kraj.

Špecifický cieľ č.3: Zvýšenie využitia intelektuálneho a inovačného potenciálu regiónu.

Pri budovaní nových priemyselných odvetví s vyššou mierou pridanej hodnoty je nevyhnutné udržať a rozvinúť vedecko-výskumný potenciál regiónu. Rovnako celosvetový trend odchodu mladých a najtalentovanejších ľudí z regiónu za lepšími pracovnými podmienkami má svoje negatívne ekonomické dopady na široké vrstvy obyvateľstva. Východiskom tohto cieľa je predpoklad vysokej miery návratnosti investovania do týchto dvoch strategických potenciálov územia, a vysokej miery účinnosti pri reštrukturalizácii hospodárstva regiónu.

Košický kraj má priaznivú vzdelanostnú úroveň obyvateľstva. Najväčší podiel tvorí ekonomicky aktívne obyvateľstvo s úplným stredným vzdelaním. Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva sa odvíja vo veľkej miere od sídelnej štruktúry. V mestách je vyššie zastúpenie obyvateľov s univerzitným a stredoškolským vzdelaním, pričom najvyššie zastúpenie obyvateľstva s vyšším vzdelaním sa viaže na krajské mesto Košice (obrázok č. 324).

Kraj	Obyvateľstvo nad 15 rokov		základné a neukončené	stredné	Najvyššie ukončené vzdelanie			bez vzdelania	nezistené
					úplné stredné	vyššie	vysokoškolské		
Bratislavský	abs.	509 793	98 042	114 838	173 270	5 233	102 076	640	15 694
	V%	100,0	19,2	22,5	34,0	1,0	20,0	0,1	3,1
Trnavský	abs.	453 444	131 983	146 009	129 818	2 466	33 254	1 693	8 221
	V%	100,0	29,1	32,2	28,6	0,5	7,3	0,4	1,8
Trenčiansky	abs.	496 720	121 000	162 927	157 842	2 688	42 060	1 074	9 129
	V%	100,0	24,4	32,8	31,8	0,5	8,5	0,2	1,8
Nitriansky	abs.	589 987	184 053	177 455	168 175	3 026	46 188	2 215	8 875
	V%	100,0	31,2	30,1	28,5	0,5	7,8	0,4	1,5
Žilinský	abs.	551 405	147 374	174 765	170 998	3 523	47 785	1 624	5 336
	V%	100,0	26,7	31,7	31,0	0,6	8,7	0,3	1,0
Banskobystrický	abs.	542 031	161 751	147 333	167 599	3 011	46 426	2 496	13 415
	V%	100,0	29,8	27,2	30,9	0,6	8,6	0,5	2,5
Prešovský	abs.	609 918	183 688	175 814	187 600	3 156	47 992	1 737	9 931
	V%	100,0	30,1	28,8	30,8	0,5	7,9	0,3	1,6
Košický	abs.	610 664	169 465	165 003	196 127	3 545	57 543	4 050	14 931
	V%	100,00	27,75	27,02	32,12	0,58	9,42	0,66	2,45

Obrázok č. 324.

Štruktúra obyvateľstva SR (vo veku 15 rokov a viac) podľa ukončeného vzdelania (rok 2001).

Zdroj: Štatistický úrad SR – Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2001.

Výsledky analýzy Globálneho cieľa č. 2.

Pri vyrovnávaní súčasného stavu jednotlivých odvetví a ich porovnaním s minulým stavom je nutné skonštatovať, že stav sa nezmenil. Odvetvia, ktoré boli kľúčové v minulosti

ostali kľúčovými napr. v prípade lokalizačného koeficientu výroby kovov v roku 2002 (4,43) a v roku 2004 (4,40) nedošlo takmer k žiadnej zmene.

Košický samosprávny kraj má niekoľko nosných pilierov na ktorých stavia už celé desiatky rokov a docieľiť, aby sa k súčasným kľúčovým odvetviam pridali ďalšie sa za uplynulé obdobie nepodarilo. Takými to odvetviami, o ktorých napredovanie má Košický samosprávny kraj eminentný záujem sú odvetvia s vysokou pridanou hodnotou, ako napríklad informačné technológie, nanotechnológie či biotechnológie.

Na rozdiel od odvetvovej diverzifikácie pri priestorovej diverzifikácii došlo v oblasti priestorovej diverzifikácie k posunu. Mesto Košice samozrejme ostalo prirodzeným lídrom regiónu, ale mestá Michalovce a Spišská Nová Ves aj vďaka pôsobeniu zahraničných investorov napr. Embraco Slovakia s.r.o. (Spišská Nová Ves), respektíve Yazaki Wiring Technologies Slovakia s.r.o. (Michalovce), ako aj vďaka aktivite domácich podnikateľov sa približujú svojou výkonnosťou k mestám západného Slovenska. Zároveň je predpoklad, že v časovom horizonte dvoch, troch rokov sa aj mestá Trebišov a Rožňava stanú konkurencieschopnými a začnú vytvárať priaznivé podnikateľské prostredie pre domácich a zahraničných investorov.

Intelektuálny potenciál Košického samosprávneho kraja je značný, problémom je častý odchod mladých, talentovaných ľudí do Bratislavy, respektíve do veľkomiest strednej a západnej Európy. V súčasnosti nie je možné tomuto odchodu mladých ľudí výraznejšie zamedziť.

Pokiaľ ide o inovačný potenciál Košickému samosprávnemu kraju sa vďaka prítomnosti Technickej univerzity darí priťahovať zahraničné firmy napr. NESS Technologies či T-Systems Slovakia s.r.o., ktoré by do istej miery dokázali zamedziť odchodu mladých ľudí z Košického regiónu. Pri predpokladanom otáľaní národnej úrovne pri dostavbe diaľničnej siete, by práve investície v oblasti IT, ktoré nie sú tak citlivé ma diaľničnú sieť mohli byť východiskom, ako udržať mladých ľudí na území Košického kraja. A práve mladí ľudia by mali byť nositeľom intelektuálneho a inovačného potenciálu regiónu.

Vyhodnotenie indikátorov Globálneho cieľa č. 2.

1. zložky tvorby HDP v členení podľa sektorov (primár, sekundár, terciár) a v členení podľa ekonomických činností (podrobnejšie členenie) (**neexistujú údaje**):

Hrubý domáci produkt za Košický samosprávny nie je tak podrobne sledovaný. Údaj celkovo za Slovensko by zasa nemal žiadnu vypovedaciu hodnotu. V PHSR 2007 bude potrebné starostlivejšie zvážiť, ktoré indikátory majú vypovedaciu schopnosť a či je ich možné získať (napríklad či ich sleduje štatistický úrad SR).

2. dynamika nárastu PZI podľa krajov SR (**pokles o 1,9%**):

Napriek tomu, že do Košického samosprávneho kraja prichádza každým rokom niekoľko zaujímavých investorov a hoci je Košický samosprávny kraj ešte stále druhým najväčším prijímateľom PZI zo samosprávnych krajov, jeho pozícia voči ostatným krajom sa z roka na rok zhoršuje (obrázky č. 325 a 326).

Rok/Stav PZI	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Slovensko spolu v mil. Sk	177 141	234 396	319 246	348 500	398 504	417 020
Košický kraj v mil. Sk	38 437	37 590	33 162	34 250	34 410	35 506
Košický kraj v %	21,70	16,04	10,39	9,83	8,63	8,51

Obrázok č. 325.

Vývoj stavu priamych zahraničných investícií.

Zdroj: Národná banka Slovenska.

Územie	Podniková sféra		Banková sféra		Spolu	
	mil. Sk	%	mil. Sk	%	mil. Sk	%
SR	350 379	100,0	66 641	100,0	417 020	100,0
Bratislavský	214 111	61,1	65 691	98,6	279 802	67,1
Trnavský	24 461	7,0	-	-	24 461	5,9
Trenčiansky	20 294	5,8	-	-	20 294	4,9
Nitriansky	13 255	3,8	-	-	13 255	3,2
Žilinský	24 912	7,1	950	1,4	25 862	6,2
Banskobystrický	10 754	3,1	-	-	10 754	2,6
Prešovský	7 086	2,0	-	-	7 086	1,7
Košický	35 506	10,1	-	-	35 506	8,5

Obrázok č. 326.

Stav priamych zahraničných investícií podľa územného smerovania k 31. 12. 2005.

Zdroj: ŠÚ SR a Národná banka Slovenska

3. mapa tržieb z priemyselnej činnosti na obyvateľa podľa okresov (nevieme vyhodnotiť):

Indikátor nevieme vyhodnotiť, lebo nebola stanovená cieľová hladina za jednotlivé okresy, ku ktorej by sme mapu prirovnali. Ak aj nebudeme brať do úvahy vysokú hodnotu ukazovateľa Košice II (prítomnosť U.S. Steel s.r.o.), musíme skonštatovať, že rozdiely medzi jednotlivými okresmi sú enormne vysoké (obrázok č. 327).

	Tržby za vlastné výkony a tovar v mil. Sk	Počet obyvateľov	Tržby za vlastné výkony a tovar v mil. Sk na obyvateľa
Gelnica	351,9	31 006	11 349,4
Košice I	19 300,6	68 089	283 461,4
Košice II	86 421,3	79 934	1 081 158,2
Košice III	chýbajúci údaj	30 349	-
Košice IV	7 009,1	56 634	123 761,3
Košice – okolie	3 654,1	110 221	33 152,4
Michalovce	14 501,0	109 322	132 644,8
Rožňava	8 608,2	61 902	139 061,7
Sobrance	chýbajúci údaj	23 447	-
Spišská Nová Ves	10 226,9	95 144	107 488,6
Trebišov	2 546,4	104 460	24 376,8

Obrázok č. 327.

Mapa tržieb z priemyselnej činnosti na obyvateľa podľa okresov (31.12.2004).

Zdroj: Okresy Košického kraja 2004.

4. investície na vedu a výskum podľa krajov SR (9%):

Košický kraj sa nachádza na štvrtom mieste pokiaľ ide o sumu výdavkov na vedu a výskum v roku 2004. Okrem Bratislavského kraja sa pred Košickým krajom nachádza aj kraj Trenčiansky a Trnavský. Keďže mesto Košice je univerzitným centrom (s tromi rešpektovanými univerzitami s tradíciou) je možné povedať, že daný stav je nepriaznivý, a základňa výskumu a vývoja sa čoraz väčší sústreďuje na západnom Slovensku (obrázok č. 328).

Výskum a vývoj 2004	SR spolu	Košický kraj	Podiel KSK/SR	Bratislavský kraj
Výdavky spolu na VaV v tis. Sk	6 965 430	617 720	9%	3 432 478
Počet organizácií VaV	272	25	9%	105
Zamestnanci VaV	22 217	2 995	13%	10 515

Obrázok č. 328.

Výdavky na vedu a výskum podľa krajov SR.

Zdroj: Regionálne porovnanie v Slovenskej republike.

5. nárast počtu zamestnaných absolventov vysokých škôl v Košickom kraji (**neexistujú údaje**):

Daný ukazovateľ sa nesleduje. Nie je možné získať k nemu relevantné informácie.

4.1.3. Globálny cieľ č. 3. – významné zvýšenie ekonomickej aktivity malého a stredného podnikania z domácich zdrojov, dôraz na znižovanie nezamestnanosti.

Špecifický cieľ č.1: Zlepšenie podnikateľského prostredia.

Podnikateľské prostredie v Košickom kraji nie je priaznivé. Nie je priaznivá ani štruktúra malých a stredných podnikateľov podľa odvetví ekonomickej činnosti, keď najviac malých a stredných podnikateľov pôsobí vo sfére maloobchodu. Zlepšenie podnikateľského prostredia by priaznivo ovplyvnilo znižujúce daňové zaťaženie podnikateľských subjektov, zníženie administratívnej náročnosti podnikania, zlepšenie informovanosti malých a stredných podnikateľov, sprehľadnenie systému verejného obstarávania, cieleňé poskytovanie štátnej pomoci, ochrana hospodárskej súťaže a realizácie investičných stimulov. Z ďalších opatrení významný vplyv na zlepšenie podnikateľského prostredia má dobudovanie infraštruktúry, najmä technickej s dôrazom na zlepšenie úrovne a kvality cestnej siete.

Zlepšenie podnikateľského prostredia Košického samosprávneho kraja je v úzkej korelácii so zlepšením podnikateľského prostredia na Slovensku. Za základné zlepšenie v podnikateľskom prostredí na úrovni Slovenska považujú autori „Integrovanej štúdie podmienok ďalšieho rozvoja regiónu Slovensko – Východ“ uskutočnenú daňovú reformu, ktorá priniesla zosúladienie sadzby dane z príjmu fyzických a právnických osôb a súčasne jej značné zníženie (u fyzických osôb z úrovne 38% na 19%). Za ďalší zásadný posun vpred je považované uľahčenie registrácie podnikateľov, t.j. skrátenie doby zápisu do obchodného registra. Naopak naďalej problematickým ostáva vysoké odvodové zaťaženie, relatívne vysoký minimálny objem kapitálu potrebného na začatie podnikania, korupcia a nefunkčnosť súdov. Tieto skutočnosti platia pre celé Slovensko a významnou mierou sa dotýkajú aj podnikateľského prostredia v Košickom kraji.

Medzi špecifiká Košického samosprávneho kraja naopak patrí viazanosť na malom počte odvetví priemyselnej výroby a s tým súvisiaca nestabilita pri potenciálnej kríze týchto odvetví. Za pozitívum možno označiť príchod niekoľkých zahraničných investorov do regiónu Košického kraja, ktorí podnikateľské prostredie v Košickom kraji značne oživil. Jedná sa napríklad o GETRAG FORD Transmissions Slovakia, SWEP Slovakia., Schelling Slovakia, Unomedical s.r.o. a niektorých ďalších.

V rámci zlepšenia podnikateľského prostredia, keďže zo zákona Košický samosprávny kraj nemôže byť zriaďovateľom priemyselného parku, sa Košický samosprávny kraj podieľal na spolufinancovaní projektov na zriadenie podnikateľských inkubátorov financovaných zo štrukturálnych fondov EÚ (obrázok č. 329).

Názov projektu	Celkové náklady (Sk)	Kofinancovanie Košického samosprávneho kraja (Sk)
Zriadenie podnikateľského inkubátora v Moldave nad Bodvou	22 737 680	568 442
Rozšírenie podnikateľského inkubátora v Spišskej Novej Vsi	28 365 060	709 127
Zriadenie podnikateľského inkubátora v Gelnici	38 770 890	969 272
Zriadenie podnikateľského inkubátora v Michalovciach	49 707 000	1 242 675 – projekt zatiaľ neschválený, 250 000 – schválených a prevedených mestu na projektovú dokumentáciu

Názov projektu	Celkové náklady (Sk)	Kofinancovanie Košického samosprávneho kraja (Sk)
TECHNICOM – vedecko-technologický park	250 000 000	125 000 Sk – vklad KSK do združenia TECHNICOM, 12 500 000 – kofinancovanie KSK v prípade úspešnosti projektu

Obrázok č. 329.

Projekty, ktorých realizáciu spolufinancuje Košický samosprávny kraj.

Zdroj: Košický samosprávny kraj.

Špecifický cieľ č.2: Podpora konkurencieschopnosti produkcie malých a stredných podnikateľov, zvyšovanie exportu.

V súčasnom období sa nízka konkurencieschopnosť produkcie prejavuje problémami v jej odbyte. Príčinou je aj zastaralé výrobné zariadenie, absencia nových technológií s nepriaznivým vplyvom na výrobnú cenu a predajnosť produkcie. Zvýšenie konkurencieschopnosti je podmienkou pre export produkcie na zahraničných trhoch. Dôležité je skvalitňovanie poskytovania komplexných služieb pre malých a stredných podnikateľov.

Malé a stredné podniky sú srdcom ekonomiky Slovenska a Košického kraja, keďže sa na tvorbe HDP podieľajú vyše 60%. Malé a stredné podniky by mali byť schopné rýchlejšej reakcie na neustále sa meniace trhové podmienky ako veľké firmy. Veľkou nevýhodou napríklad v porovnaní s Talianskom je fakt, že malé a stredné podniky v Košickom kraji často odmietajú spolupracovať a združovať sa, poprípade tvoriť klastre s cieľom dosiahnuť spoločne lepšie hospodárske výsledky, ako podnik môže dosiahnuť oddelene. Medzi malými a strednými podnikmi chýba vzájomná dôvera rovnako ako medzi MSP a veľkými podnikmi. Tieto obavy sú často oprávnené, ale bránia MSP v dosahovaní lepších hospodárskych výsledkov. Tento trend sa v posledných rokoch predsa len posúva trochu dopredu. Takisto iba pomaly sa zvyšuje v Košickom kraji úroveň využívania inovácií ešte pomalšie sa presadzuje využívanie rizikového kapitálu, pričom oba tieto faktory vplyvajú veľmi pozitívne na vyššiu konkurencieschopnosť podniku.

Podľa publikácie „Hodnotenie podnikateľského prostredia a dopadu vstupu Slovenska do Európskej únie malými a strednými podnikmi“, ktorú vydala Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania sa uvádza, že malé a stredné podniky považujú za najpozitívnejšiu zmenu za posledné dva roky zlepšený prístup k úverom v bankách, veľmi kladne je hodnotená výška dane z príjmu fyzických a právnických osôb, zjednodušenie procesu pri založení firmy, možnosť čerpania prostriedkov zo štrukturálnych fondov, pozitívne zmeny v zákonníku práce naopak za horšiu situáciu v porovnaní s rokom 2004 uvádzajú zástupcovia malých a stredných podnikov korupciu, činnosť súdov a zvýšenie konkurencie na domácom trhu.

Podiel exportu malých a stredných podnikov z celkového objemu výroby v roku 2004 (údaje v %) podľa výberového zisťovania	Počet malých a stredných podnikov v % s danou mierou exportu
Podnik vôbec neexportuje	77% podnikov
Menej ako 10% podiel exportu	11% podnikov
Od 11% do 30%	6% podnikov
Od 31% do 50%	2 % podnikov
Od 51% do 70%	1% podnikov
Viac ako 70%	3% podnikov
Spolu	100% podnikov

Obrázok č. 330.

Podiel exportu malých a stredných podnikov z celkového objemu výroby v roku 2004 (údaje v %).

Zdroj: NADSME.

Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania ďalej uvádza, že podľa výberového zisťovania podnikov sa 77% malých a stredných podnikov exportu nevenuje vôbec.

Špecifický cieľ č.3: Rozvoj cestovného ruchu.

Košický kraj má ideálne prírodné podmienky pre rozvoj turistického priemyslu – rozvoj aktívneho cestovného ruchu, mestskej a vidieckej turistiky i agroturistiky. Na jeho území sa nachádzajú národné parky Slovenský raj a Slovenský kras na území okresov Spišská Nová Ves a Rožňava. Rozvoj cestovného ruchu nepriaznivo ovplyvňuje nedostatočná dopravná dostupnosť, nedobudované strediská cestovného ruchu z hľadiska kvality a sortimentu poskytovaných služieb, nedostatok informácií, zaostávajúca technická infraštruktúra. Opatrenia v rámci strednodobého programovania sú navrhnuté tak, aby pôsobili v zmysle odbúravania týchto bariér. Rozvoj cestovného ruchu by sa nemal rozvíjať na úkor ohrozenia chránených území prírody a krajiny. Pri formulovaní špecifického sa vychádzalo z dlhodobých plánov rozvoja cestovného ruchu jednotlivých regiónov. Rozvoj cestovného ruchu sa tu chápe ako súčasť rozvoja malého a stredného podnikania.

V sledovanom období 2004 – 2006 sme v oblasti rozvoja cestovného ruchu zaznamenali nárast kvalitatívnych a kvantitatívnych ukazovateľov, hlavne v oblasti supraštruktúry, čo sa následne prejavilo v rastúcej návštevnosti kraja zo strany domácich a zahraničných návštevníkov.

Na základe štatistických ukazovateľov za rok 2005 v porovnaní s rokom 2004 zaznamenal Košický kraj ako jeden z troch krajov nárast vo všetkých ukazovateľoch sledovaných ŠÚ SR, ako o tom svedčí tabuľka.

Ukazovateľ	Ubytovacie zariadenia			Izby			Lôžka		
	2005	2004	Index 05/04	2005	2004	Index 05/04	2005	2004	Index 05/04
hotely, motely, botely	49	45	108,9	1 772	1 517	116,8	4 017	3 520	114,1
penzióny	38	35	108,6	398	384	103,6	1 065	988	107,8
turistické ubytovne	37	39	94,9	818	899	91,0	2 236	2 366	94,5
chatové osady	18	20	90,0	360	357	100,8	1 284	1 370	93,7
ostatné hromadné UZ	94	83	113,3	987	870	113,4	2 873	2 670	107,6
ubytovanie v súkromí	55	57	96,5	176	172	102,3	511	517	98,8
Celkom	291	279	104,3	4 511	4 199	107,4	11 986	11 429	104,9

Obrázok č. 331.

Ukazovatele cestovného ruchu v Košickom kraji.

Zdroj: ŠÚ SR.

Je však potrebné zdôrazniť, že uvedené ukazovatele sú výsledkom oficiálne priznaných údajov poskytovateľmi služieb. Pri porovnávaní oficiálnych štatistík s databázou odboru regionálneho rozvoja o počtoch a druhoch ubytovacích zariadení narážame na dosť výrazné disparity, čo svedčí o stále výraznom podiele sivej ekonomiky v sektore cestovného ruchu. Napríklad podľa našich prepočtov v oficiálnych štatistikách sa objaví (a príjmy z ubytovania prizná) maximálne 18 % poskytovateľov ubytovania v súkromí.

Priemerná dĺžka pobytu v kraji je dva roky po sebe 2,4 dňa a lôžková vyťaženosť sa tri roky po sebe drží na úrovni 13,9%.

Nárast sledujeme aj v tržbách za ubytovanie, ktoré v roku 2005 predstavovali 398 423 mil. Sk (z toho od zahraničných hostí 197 166 mil. Sk), čo je v porovnaní s rokom 2004 viac o 62 382 mil. Sk. Nakoľko je cestovný ruch prierezovým ekonomickým sektorom, celkové príjmy z cestovného ruchu sú podstatne vyššie. (Podľa výskumov Inštitútu turizmu sú výdavky zahraničných turistov v SR percentuálne rozložené nasledovne: ubytovanie – 13%, stravovanie – 20,5%, doprava – 18,5%, nákupy – 42,8% a služby – 5,2%. Na základe toho sa

teoreticky mohli výdavky zahraničných turistov v Košickom kraji mohli pohybovať až vo výške okolo alebo nad 1 mld. Sk).

Podľa štatistických ukazovateľov sme v roku 2005 zaznamenali 295 752 návštevníkov (z toho 107 111 zahraničných), čo je oproti roku 2004 nárast o 10 238 hostí. V uvedených údajoch nie sú zahrnutí tzv. jednodňoví návštevníci, ale iba tí, ktorí v zariadeniach cestovného ruchu v Košickom kraji strávili minimálne 1 noc. Odhad celkovej návštevnosti vrátane jednodňových môžeme urobiť na základe prieskumov Inštitútu turizmu, s.r.o. Bratislava. Podľa nich v roku 2005 bolo v Košickom kraji 31,4% jednodňových netranzitných návštevníkov. Na základe toho je odhad celkovej návštevnosti kraja na úrovni 388 618 ľudí.

Permanentný nárast klientel zo zahraničia evidujeme u maďarskej, nemeckej, rakúskej a litovskej klientely, naopak každoročne zaznamenávame pokles návštevníkov z Poľska a Česka. Na udržanie, resp. opätovné získanie klientel využíva Košický samosprávny kraj viacero marketingových aktivít.

Každoročne sa Košický kraj prezentuje na turistických výstavách a veľtrhoch buď vlastným stánkom alebo v národnom stánku SACR. Vo vlastných stánkoch (Brno, Bratislava, Košice) boli prezentované turistické zariadenia, turistické strediská a turistické združenia cestovného ruchu v Košickom kraji formou dodaných propagačných materiálov, ale aj priamou účasťou zástupcov jednotlivých subjektov. Priami účastníci znášali iba náklady spojené s pobytom svojich reprezentantov v stánku. V národnom stánku SACR sa kraj prezentoval v Budapešti, Miškolci, Varšave a v roku 2006 aj v Kyjeve. Na kyjevskú prezentáciu priamo nadviazala infocesta ukrajinských novinárov začiatkom mája. Na jej organizačnom zabezpečení sa aktívne podieľal odbor regionálneho rozvoja, ktorému sa podarilo získať podnikateľské subjekty z Košíc na sponzorské krytie celej akcie.

Pre potreby výstav vypracovali odbory regionálneho rozvoja a územného plánovania tzv. trhaciu turistickú mapu, na ktorej sú vyznačené všetky turistické pozoruhodnosti. Materiál bol financovaný z vlastných prostriedkov Košického samosprávneho kraja.

Košický kraj sa prezentoval aj v Cestovnom lexikóne Slovenskej republiky, v časopisoch COT Business., a ďalších. O aktivitách Košického samosprávneho kraja na podporu cestovného ruchu viackrát informovala STV.

Spoločný francúzsko-slovenský projekt zameraný na vypracovanie Koncepcie rozvoja cestovného ruchu KSK na roky 2005 – 2009 podľa overeného francúzskeho modelu bol ukončený v roku 2005. Koncepciu schválilo zastupiteľstvo Košického samosprávneho kraja v apríli 2005. Následne bola pracovníkmi odboru regionálneho rozvoja prezentovaná v mikroregiónoch Košického kraja, na viacerých konferenciách a študentom TU – fakulty BERG. Materiál je verejne prístupný aj na internetovej stránke Košického samosprávneho kraja. Za realizáciu jednotlivých akčných plánov v rámci šiestich strategických osí bude zodpovedať referát cestovného ruchu (súčasť odboru regionálneho rozvoja), ktorého organizačnú štruktúru schválilo Zastupiteľstvo Košického samosprávneho kraja v júni 2006 a bude alternatívou akčného plánu 1.1. (predpokladal zriadenie samostatnej krajskej agentúry cestovného ruchu). V súčasnosti má referát svojho vedúceho a jedného referenta. Aby mohol fungovať podľa schválenej štruktúry, bude potrebné ho doplniť o ďalších dvoch pracovníkov.

K rozvoju cestovného ruchu výraznou mierou prispievajú aj kultúrne podujatia organizované buď priamo odborom kultúry, alebo kultúrnymi inštitúciami v zriaďovateľskej pôsobnosti Košického samosprávneho kraja. Sú to predovšetkým folklórne slávnosti, rôzne festivaly a súťaže zamerané na zhodnocovanie daností a tradícií kraja dní obcí a miest, jarmoky, vinobrania a súťaže vín, Lečofest, Maxipiroh a Majster piroh, historické hry na hradoch, nočné prehliadky múzeí a podobne. K najhodnotnejším podujatiam organizovaným pod záštitou Košického samosprávneho kraja patrí Ars antiqua Europe – stará hudba na Gotickej ceste a Tokajský festival v Borši, na ktorý premáva aj osobitný historický vlak tzv. Tokajský expres prepravujúci návštevníkov bezplatne z Košíc do Tokaja a späť. Tradícia

tohto podujatia bola založená v r. 2003. V roku 2005 sa po prvýkrát zorganizoval Deň otvorených tokajských pivníc, ktorý sa stretol so značným záujmom verejnosti. V roku 2006 bol už na podujatie vypravený z Košíc do Čerhova Tokajský expres a návštevnosť prekročila všetky očakávania. V budúcnosti bude potrebné otvoriť tokajské pivnice na viacero dní. Toto podujatie výraznou mierou prispieva k propagovaniu Tokajskej vinohradníckej oblasti, ktorú sa KSK usiluje dostať na zoznam svetového kultúrneho dedičstva UNESCO.

Úroveň turistickej supraštruktúry v Košickom kraji výrazne stúpa. V stravovacích službách je výrazný pohyb – niektoré prevádzky fungujú len určitú dobu, vznikajú viaceré nové. Spoločným znakom v tomto sektore je snaha prevádzkovateľov nielen o kvalitné menu a dobrú kuchyňu zariadenia, ale aj o štyľovosť interiérového vybavenia. V mestách kraja pribudlo veľa menších reštaurácií v historických objektoch. Výrazným nedostatkom je slabé zastúpenie krajových a národných jedál (veľmi vyhľadávané zahraničnými turistami) v jedálnych lístkoch.

Ubytovacie zariadenia v kraji kapacitne postačujú. Majitelia (prevádzkovatelia) sa sústredili na skvalitňovanie ponuky.

Najviac nových, resp. zrekonštruovaných a znova otvorených zariadení pribudlo v košických okresoch, úbytok bol zaznamenaný v okresoch Rožňava, Trebišov a Sobrance. Úroveň jednotlivých zariadení stúpa. Najevidentnejší progres badáme v zariadeniach hotelového typu a v penziónoch, v ktorých sa buď rekonštruujú staršie alebo stavajú úplne nové relaxačné centrá, vytvárajú podmienky pre rozvoj kongresovej turistiky, rozširujú ponuky doplnkových služieb a pod. Viacero penziónov bolo zriadených v zrekonštruovaných historických budovách, čím sa prispieva k zachovávaniu architektonického dedičstva a ku skrášľovaniu historických centier miest.

V predstupovom období sa podpora zo strany štátu (formou grantovej schémy de minimis „Schéma podpory rozvoja cestovného ruchu v SR“) a z európskych fondov (formou „Pilotnej grantovej schémy pre rozvoj cestovného ruchu“) zrekonštruovalo, resp. novo postavilo viacero objektov aj v rámci Košického kraja.

Z prostriedkov Phare grantovej schémy 2002 boli podporené 4 projekty sumou 391 449 €, v rámci grantovej schémy 2003 bolo podporených 7 projektov sumou 620 287,54 €. Celkovo sa v rámci Košického kraja za pomoci prostriedkov z Phare zrekonštruovalo 8 ubytovacích zariadení (3 v okrese Michalovce, 1 v okrese Trebišov, 3 v okrese Rožňava, 1 v Košiciach), 2 reštauračné zariadenia (1 v Michalovciach, 1 v okrese Spišská Nová Ves) a 1 relaxačné centrum (okres Spišská Nová Ves). Všetky zariadenia sú už v prevádzke a slúžia svojmu účelu.

Zo štrukturálnych fondov bolo v Košickom kraji v skrátenom programovacom období podporených v rámci SOP PaS, opatrenia 2.2. (podpora súkromného sektora) 6 projektov v celkovej sume 2 044 736 € nenávratných finančných prostriedkov, ktoré sú zamerané na rekonštrukciu zariadení a na rozširovanie ponuky služieb. Tri projekty sú zaradené do zásobníka (31 900 000 Sk). V rámci opatrenia 2.1 (podpora verejného sektora) bol z KSK úspešný iba jeden projekt (obec Mlynky – Slovenský raj) – zasnežovanie lyžiarskeho centra Mlynky – Gugel, na ktorý žiadateľ získal nenávratný finančný príspevok 22 000 000 Sk. Umelé zasnežovanie zjazdoviek strediska v dĺžke 2460 metrov bolo už v sezóne 2005/2006.

V Košickom kraji je vyznačených celkovo okolo 650 km turistických chodníkov (v NP Slovenský raj 275 km, v NP Slovenský kras 244 km, vo Vihorlate – CHKO a ostatná časť horstva – 98,7 km). Stav chodníkov aj ich značenia je v niektorých lokalitách nevyhovujúci. Slovenský klub turistov, ktorý sa má starať o obnovu značenia, nemá dostatok finančných prostriedkov, hlavne v prípadoch, ak sa žiada doplniť chýbajúce kovové časti turistických značiek.

V kraji máme zatiaľ vyznačené iba cyklotrasy v horskom prostredí. Ich vytyčovanie a značenie má takisto Slovenský klub turistov. Všetky cyklotrasy by z bezpečnostných

dôvodov nemali byť totožné s turistickými chodníkmi pre peších turistov. Tento princíp sa v horách dodržiava. Celkove je v kraji vyznačených 482,6 km cyklotrás (Vihorlat 43,6 km. Slovenský raj + ochranné pásmo Slovenského raja 65 km, Slovenský kras 374 km).

V podmienkach Košického kraja existuje v súčasnosti vyše 20 lyžiarskych stredísk, ktoré v koncepcii cestovného ruchu v Košickom samosprávnom kraji boli rozdelené do troch skupín: strediská s národným dosahom (Plejsy), strediská regionálneho a strediská lokálneho významu. V dôsledku majetkových nezrovnalostí v sezóne 2004/2005 nebolo v prevádzke stredisko Kojšovská hoľa, ktoré má dobré predpoklady na radenie sa k strediskám národného významu a vďaka nadmorskej výške nemusí byť závislé na umelom zasnežovaní do takej miery, ako ostatné strediská. Z väčších stredísk bolo zmodernizované stredisko Mlynky – Gugel vďaka finančnej podpore zo štrukturálnych fondov. Menej pozornosti sa zatiaľ venuje budovaniu bežeckých tratí.

Výsledky analýzy Globálneho cieľa č. 3.

Podnikateľské prostredie v Košickom samosprávnom kraji sa za posledné štyri roky mierne zlepšilo. Výraznou mierou sa na tom podieľal ekonomický rast celého hospodárstva SR a niektoré uvedené pozitívne zmeny v slovenskej legislatíve ako aj príchod zahraničných investorov na územie Košického samosprávneho kraja.

Zápory a klady skutočností v období medzi rokmi 2002 – 2006, ktoré sa týkajú malých a stredných podnikov v Košickom kraji sa zhruba vyrovnávajú a ich situácia sa v porovnaní s predchádzajúcim obdobím výrazne nezmenila. Fakt, že malé a stredné podniky majú lepší prístup k úverom v bankách a fakt, že výška dane z príjmu fyzických a právnických osôb je pomerne nízka je vyrovnávaná mierou korupcie a zvýšením konkurencie na domácom trhu. 77% malých a stredných podnikov neexportuje vôbec. Ako jedno z riešení súčasnej ťažkej situácie malých a stredných podnikov sa javí potreba inovovať svoj produkt a väčšia miera spolupráca s inými malými a strednými podnikmi.

V oblasti cestovného ruchu bol podľa štatistických ukazovateľov zaznamenaný nárast návštevnosti zo strany domácich i zahraničných návštevníkov. Napriek tomu sú priemerná dĺžka pobytu a lôžková vyťaženosť pomerne nízke. V budúcnosti bude potrebné dobudovať referát cestovného ruchu na odbore regionálneho rozvoja a pristúpiť k realizácii akčných plánov schválenej koncepcie rozvoja cestovného ruchu Košického samosprávneho kraja na roky 2005 – 2009 podľa overeného francúzskeho modelu.

Vyhodnotenie indikátorov Globálneho cieľa č. 3.

1. Počet právnických a fyzických osôb (právnické osoby 11,8%, fyzické osoby 10,7%):

K 31. 12. 2005 pôsobilo v Košickom kraji 9 841 podnikov. Najväčší podiel (86,4%) z celkového počtu podnikov tvorili spoločnosti s ručením obmedzeným. V okresoch Košice I – IV (mesto Košice) pôsobilo viac ako 60% z celkového počtu podnikov. Najnižší počet podnikov v rámci okresov Košického kraja bol zaznamenaný v okrese Sobrance, iba 1,26% (obrázky č. 332 a 333).

Kraj, SR	Podniky spolu			Fyzické osoby - podnikatelia		
	počet k 31.12.	podiel na SR v %	index 2005/2004	počet k 31.12.	podiel na SR v %	index 2005/2004
Košický kraj	9 841	11,8	111	39 189	10,7	99,6
SR spolu	83 710	100,0	112,8	367 094	100,0	101,9

Obrázok č. 332.

Podnikateľské subjekty za rok 2005.

Zdroj: www.statgraphics.sk

Územie	Spolu	v tom					
		obchodné spoločnosti	z toho		štátne podniky	družstvá	ostatné
			spol. s r. o.	akciové spol.			
Kraj spolu	9 841	9 030	8 477	468	1	169	641
Gelnica	128	101	98	1	–	6	21
Košice I	2 542	2 413	2 222	165	–	30	99
Košice II	1 247	1 173	1 100	65	–	6	68
Košice III	291	271	267	1	–	3	17
Košice IV	1 850	1 775	1 670	92	–	10	65
Košice – okolie	716	611	585	21	1	20	84
Michalovce	895	782	720	48	–	41	72
Rožňava	474	388	373	11	–	15	71
Sobrance	124	90	86	4	–	15	19
Spišská Nová Ves	851	777	734	39	–	12	62
Trebišov	723	649	622	21	–	11	63

Obrázok č. 333.

Podniky podľa právnej formy k 31. 12. 2005.

Zdroj: ŠÚ SR.

2. vývoj zamestnanosti (pokles o 2,2%):

Počet zamestnaných v Košickom kraji z roka na rok klesá a to napriek tomu, že miera evidovanej nezamestnanosti v Košickom kraji rovnako ako na celom Slovensku významným spôsobom klesla (obrázok č. 334).

	Počet pracujúcich v hospodárstve SR							
	2002		2003		2004		2005	
	spolu (tis. osôb)	index 2002/2001	spolu (tis. osôb)	index 2003/2002	spolu (tis. osôb)	index 2004/2003	spolu (tis. osôb)	index 2005/2004
Košický kraj	270,8	100,7	276,9	102,3	270,1	97,5	266,1	98,5

Obrázok č. 334.

Zamestnanosť (podľa Výberového zisťovania pracovných síl).

Zdroj: ŠÚ SR.

3. ekonomická aktivita regiónu (počet podnikov na počet obyvateľov) (nárast o 34,9%):

Opäť je potrebné si všimnúť značné rozdiely medzi okresmi Košického kraja (obrázky č. 335 a 336). Zároveň je potrebné si všimnúť, že veľmi výrazne rastie počet podnikov, pričom počet obyvateľov zďaleka nerastie takýmto tempom. Ekonomická aktivita regiónu meraná počtom podnikov na počet obyvateľov počas rokov 2002 až 2005 vzrástla v priemere o 34,09%. Najväčší nárast je v okresoch Košice III (49,42%) a Košice IV (48,99%), naopak najmenší nárast je v okresoch Rožňava (24,67%) a Spišská Nová Ves (27,08%).

Okres	Počet podnikov	Počet obyvateľov	Počet obyvateľov na 1 podnik
Gelnica	94	30 863	328,33
Košice I	1 959	68 295	34,86
Košice II	932	79 711	85,53
Košice III	196	30 543	155,83
Košice IV	1 249	56 960	45,60
Košice – okolie	504	108 431	215,14
Michalovce	681	109 192	160,34
Rožňava	380	61 867	162,81
Sobrance	92	23 624	256,78
Spišská Nová Ves	663	94 193	142,07

Okres	Počet podnikov	Počet obyvateľov	Počet obyvateľov na 1 podnik
Trebišov	562	104 006	185,06
Spolu	7 312	767 685	104,99

Obrázok č. 335.

Počet podnikov na počet obyvateľov k 31.12.2002.

Zdroj: Štatistický úrad SR.

Okres	Počet podnikov	Počet obyvateľov	Počet obyvateľov na 1 podnik	Tempo rastu ekonomickej aktivity regiónu v %, rok 2002/2005
Gelnica	128	31 006	242,23	35,54
Košice I	2 542	68 089	26,79	30,13
Košice II	1 247	79 934	64,10	33,43
Košice III	291	30 349	104,29	49,42
Košice IV	1 850	56 634	30,61	48,99
Košice – okolie	716	110 221	153,94	39,76
Michalovce	895	109 322	122,15	31,27
Rožňava	474	61 902	130,59	24,67
Sobrance	124	23 447	189,09	35,80
Spišská Nová Ves	851	95 144	111,80	27,08
Trebišov	723	104 460	144,48	28,09
Spolu	9 841	770 508	78,30	34,09

Obrázok č. 336.

Počet podnikov na počet obyvateľov k 31.12.2005.

Zdroj: Štatistický úrad SR a Košický samosprávny kraj.

4. počet podporených malých a stredných podnikov (nevieme vyhodnotiť):

V súčasnosti môžu MSP získať finančné prostriedky od nasledovným inštitúcií: Ministerstvo hospodárstva SR, Inovačný fond, Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny SR a Ústredie práce sociálnych vecí a rodiny, Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR, Ministerstvo pôdohospodárstva SR, Slovenská záručná a rozvojová banka a.s., Eximbanka SR, Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO), Slovenská energetická agentúra (SAE), Slovenská agentúra pre cestovný ruch, Nadácia INTEGRA, Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania (NADSME), vrátane inštitúcií, ktorých je zriaďovateľom. Veľký počet inštitúcií a s tým spojená neprehľadnosť je dôvodom, prečo v súčasnosti nie je možné zistiť, koľko MSP z Košického kraja získalo podporu a v akej výške.

5. vývoj exportu (nevieme vyhodnotiť):

Indikátor nevieme vyhodnotiť, pretože nebolo stanovené kritérium hodnotenia (100%). Malé a stredné podniky sú chrbtovou kosťou hospodárstva väčšiny krajín a samozrejme aj Slovenska. V súčasnosti, kvôli mnohým faktorom (konkurencieschopnosť výrobkov, vysoké prepravné náklady) neexportujú svoju produkciu na zahraničné trhy. Je predpoklad, že vďaka tomu, že Slovensko sa v EÚ čoraz viac udomáčuje a že prijatie jednotnej meny v roku 2009 sa javí ako pravdepodobné, aj malé a stredné podniky budú čoraz väčšiu časť svojej produkcie pravdepodobne exportovať na zahraničné trhy (obrázok č. 337).

Podiel exportu malých a stredných podnikov z celkového objemu výroby v roku 2004 (údaje v %) podľa výberového zisťovania	Počet malých a stredných podnikov v % s danou mierou exportu
Podnik vôbec neexportuje	77% podnikov
Menej ako 10% podiel exportu	11% podnikov
Od 11% do 30%	6% podnikov
Od 31% do 50%	2 % podnikov

Podiel exportu malých a stredných podnikov z celkového objemu výroby v roku 2004 (údaje v %) podľa výberového zisťovania	Počet malých a stredných podnikov v % s danou mierou exportu
Od 51% do 70%	1% podnikov
Viac ako 70%	3% podnikov
Spolu	100% podnikov

Obrázok č. 337.

Podiel exportu malých a stredných podnikov z celkového objemu výroby v roku 2004 (údaje v %).

Zdroj: NADSME.

6. tržby podľa vybraných odvetví (nevieme vyhodnotiť):

Index nevieme vyhodnotiť, pretože nebola stanovená metodika porovnávania indexov jednotlivých odvetví. Pri porovnaní so Slovenskom je potrebné si všimnúť nadpriemerné ukazovatele Košického kraja v tržbách v stavebníctve, v stavebnej produkcii a v predaji motorových vozidiel (obrázok č. 338).

Územie	Poľnohospodárstvo		Priemysel	
	1. - 3. Q 2006 (mil. Sk)	index $\frac{1. - 3. Q 2006}{1. - 3. Q 2005}$	1. - 3. Q 2006 (mil. Sk)	index $\frac{1. - 3. Q 2006}{1. - 3. Q 2005}$
SR spolu	17 431	100,1	1 336 380	113,7
Košický kraj	1 460	106,2	163 097	108,7

Územie	Stavebníctvo		Stavebná produkcia	
	1. - 3. Q 2006 (mil. Sk)	index $\frac{1. - 3. Q 2006}{1. - 3. Q 2005}$	1. - 3. Q 2006 (mil. Sk)	index $\frac{1. - 3. Q 2006}{1. - 3. Q 2005}$
SR spolu	155 702	116,8	101 400	115,9
Košický kraj	19 296	125,7	14 014	131,3

Územie	Veľkoobchod		Maloobchod	
	1. - 3. Q 2006 (mil. Sk)	index $\frac{1. - 3. Q 2006}{1. - 3. Q 2005}$	1. - 3. Q 2006 (mil. Sk)	index $\frac{1. - 3. Q 2006}{1. - 3. Q 2005}$
SR spolu	561 724	115,0	304 476	108,8
Košický kraj	48 646	105,3	20 227	105,6

Obrázok č. 338.

Tržby podľa vybraných odvetví.

Zdroj: Štatistický úrad SR.

7. miera nezamestnanosti (bez zmeny):

Znižovanie miery nezamestnanosti na Slovensku pôsobí minimálne smerom k znižovaniu nezamestnanosti v Košickom kraji. Tá je skoro konštantná (obrázok č. 339).

Územie	Počet nezamestnaných spolu (tis. osôb)			Miera nezamestnanosti v %		
	2003	2004	2005	2003	2004	2005
Košický kraj	83,1	91,3	87	23,0	25,2	24,7
SR spolu	459,2	480,7	427,5	17,4	18,1	16,2

Obrázok č. 339.

Nezamestnanosť (podľa Výberového zisťovania pracovných síl).

Zdroj: ŠÚ SR.

8. voľné pracovné miesta (**pokles o 29%**):

Z uvedených údajov stojí za povšimnutie pokles počtu voľných pracovných miest v roku 2005 oproti roku 2004 a ich následný nárast v roku 2006. Dané výkyvy môžu byť spôsobené zmenou legislatívy, keď podnikatelia už nemajú zákonom stanovenú povinnosť nahlasovať úradom práce voľné pracovné miesta (obrázok č. 340).

Územie	voľné miesta 12/2002	voľné miesta 12/2003	voľné miesta 12/2004	voľné miesta 12/2005	voľné miesta 12/2006
Gelnica	89	70	29	22	15
Košice I	74	567	188	40	47
Košice II	104	265	221	24	66
Košice III	49	36	63	0	2
Košice IV	107	500	128	42	26
Košice – okolie	337	244	60	1	13
Michalovce	419	126	73	112	125
Rožňava	218	456	882	181	181
Sobrance	18	15	10	43	5
Spišská Nová Ves	466	243	347	19	561
Trebišov	106	159	132	50	370
Košický kraj	1 987	2 681	2 133	534	1 411

Obrázok č. 340.

Počet voľných pracovných miest v Košickom kraji v rokoch 2002 – 2006.

Zdroj: ÚPSVaR.

9. vývoj počtu návštevníkov (**pokles 0,89%**):

Permanentný nárast návštevníkov zaznamenáva okres Rožňava. Výkyvy v návštevnosti v ostatných okresoch nie sú výrazné, výnimku tvorí okres Michalovce (obrázok č. 341).

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Košický kraj	258 122	280 707	251 996	246 949	264 563	320 856	294 467	285 514
Gelnica	335	5 069	10 566	10 520	11 561	9 822	9 776	10 392
Košice I	55 632	66 626	45 791	57 700	66 822	62 073	58 373	60 361
Košice II	40 679	18 792	39 793	26 564	24 339	26 137	23 769	18 486
Košice IV	31 489	27 907	27 199	24 034	24 594	31 981	31 186	30 258
Košice – okolie	13 321	33 920	19 103	24 173	23 689	24 386	24 065	24 152
Michalovce	50 271	48 477	44 908	37 100	45 403	51 670	50 341	37 103
Rožňava	11 659	13 740	14 243	14 477	20 869	29 624	29 998	30 495
Sobrance	988	577	-	1453	1 233	691	844	1 148
Spišská Nová Ves	47 504	55 079	44 701	45 882	38 739	75 912	58 097	66 220
Trebišov	6 244	10 520	5 182	5 046	7 314	8 560	8 018	6 899

Obrázok č. 341.

Vývoj počtu návštevníkov.

Zdroj: ŠÚ SR.

10. tržby zariadení cestovného ruchu (**nárast 15,7%**):

Nárast v tržbách za ubytovanie, ktoré v roku 2005 predstavovali 398 423 mil. Sk (z toho od zahraničných hostí 197 166 mil. Sk), dosiahol 62 382 mil. Sk v porovnaní s rokom 2004. Zdroj: Koncepcia rozvoja cestovného ruchu v KSK.

11. vývoj počtu ubytovacích a stravovacích možností pre turistov (**nevieme vyhodnotiť**):

Indikátor nevieme vyhodnotiť, pretože nebola stanovená váha jednotlivých čiastkových indikátorov a metodika ich hodnotenia (100%). V Košickom kraji sa dá hovoriť

o pomerne pozitívnom trende v oblasti počtu ubytovacích zariadení. Nárasty ubytovacích zariadení, izieb a lôžok rastú od 4 do 8%, takže je možné hovoriť o vyváženom raste (obrázok č. 342).

Ukazovateľ	Počet ubytovacích zariadení CR			Počet izieb			Počet lôžok		
	2005	2004	Index 05/04	2005	2004	Index 05/04	2005	2004	Index 05/04
hotely, motely, botely	49	45	108,9	1 772	1 517	116,8	4 017	3 520	114,1
penzióny	38	35	108,6	398	384	103,6	1 065	988	107,8
turistické ubytovne	37	39	94,9	818	899	91,0	2 236	2 366	94,5
chatové osady	18	20	90,0	360	357	100,8	1 284	1 370	93,7
ostatné hromadné UZ	94	83	113,3	987	870	113,4	2 873	2 670	107,6
ubytovanie v súkromí	55	57	96,5	176	172	102,3	511	517	98,8
Celkom	291	279	104,3	4 511	4 199	107,4	11 986	11 429	104,9

Obrázok č. 342.

Vývoj počtu zariadení cestovného ruchu v Košickom kraji.

Zdroj: ŠÚ SR.

4.1.4. Globálny cieľ č. 4. – dobudovanie infraštruktúry.

Špecifický cieľ č.1: rozvoj dopravnej infraštruktúry.

Zlepšenie rýchlostných a smerových parametrov v kritických miestach, modernizácia a výstavba západo-východného cestného prepojenia Bratislavy s Košicami s pokračovaním na štátnu hranicu s Ukrajinou (rýchlostná komunikácia R2 Zvolen – Rožňava – Košice, diaľnica D1 Budimír – štátna hranica s Ukrajinou), v rámci transeurópskeho severo-južného dopravného koridoru (Lublin – Rzesow – Prešov – Košice – Miskolc – Debrecen) výstavba rýchlostnej cesty R4 v úseku Košice – štátna hranica s Maďarskom v súlade s aktualizovanou štátnou dopravnou politikou, modernizácia a zvýšenie počtu hraničných prechodov, modernizácia medzinárodného letiska Košice s dôrazom na zlepšenie jeho technických parametrov a rozšírenie a skvalitnenie kapacít v rámci osobnej a nákladnej prepravy, postupná modernizácia cestnej a železničnej osi západ – východ a sever – juh, údržba a oprava ciest II. a III. triedy, miestnych komunikácií, vybudovanie efektívneho systému integrovanej osobnej a nákladnej dopravy, dobudovanie objektov staníc autobusovej a železničnej dopravy, zvýšenie podielu kombinovanej dopravy na objeme nákladnej prepravy, priestorové a technické zosúladienie dopravy, reštrukturalizácia vozového parku verejnej dopravy.

V roku 2005 bol v rámci R4 odovzdaný do užívania úsek II. etapy križovatky Košice, Prešovská – Sečovská.

Košický samosprávny kraj posúdil technickú štúdiu cesty R2 v úseku Tornaľa – Košické Olšany. Pripomienky boli zapracované a v súčasnosti je v procese vypracovania zámer EIA na uvedený úsek. Na rýchlostnej ceste R2 sú do roku 2008 plánované prevádzky obchvatov obcí Tornaľa, Figa, Ožďany – Bátka, čo skráti čas cestného spojenia s Bratislavou južnou cestou.

V rámci modernizácie cezhraničných úsekov ciest bol realizovaný projekt PHARE Plešivec – Domicia – Agtelek. V roku 2006 bola zrealizovaná obnova cezhraničnej a prihraničnej infraštruktúry na malom hraničnom prechode Slovensko Maďarsko Buzica – Szemere o rozsahu 9,8 km, v budúcom období sa pripravuje rekonštrukcia hraničného prechodu Skároš – Hollóháza a Trstené pri Hornáde – Kéked s využitím programu cezhraničnej spolupráce na obdobie rokov 2007 – 2013.

Od roku 2007 do roku 2009 plánuje Košický samosprávny kraj zrealizovať rekonštrukcie takmer 300 km ciest zo zdrojov Európskej investičnej banky o finančnom

objeme 650 mil. Sk. Zdroje Európskej únie budú použité na rozvojové projekty a výstavbu nových úsekov ciest. Možno skonštatovať, že od roku 2004 sa zlepšil stav infraštruktúry, keď k 31.12.2005 bolo v havarijnom a nevyhovujúcom stave 24,3% ciest, oproti stavu k 31.12.2003 kedy to bolo takmer 30% z celkovej dĺžky 1953 km. Dĺžky opravených ciest II. a III. triedy od roku 2004 kombináciou zdrojov vlastného rozpočtu Košického samosprávneho kraja a Správy ciest KSK a PPP zdrojov bolo nasledovné:

rok 2004: 25 km,
rok 2005: 238 km,
rok 2006: 43 km.

V roku 2004 bol daný do prevádzky moderný terminál osobnej prepravy Letiska Košice.

Čo sa týka priestorového a technického zosúladenia dopravy, na rok 2007 bolo plánované ukončenie legislatívneho procesu prechodu kompetencií v oblasti železničnej osobnej dopravy na samosprávne kraje. Proces bol posunutý na rok 2008, čím sa pre samosprávne kraje vytvoria podmienky (cez uzatváranie zmlúv na zabezpečenie osobnej dopravy vo verejnom záujme) na zosúladenie železničnej a autobusovej dopravy a jej efektívne rozloženie.

V súčasnosti prebieha plynofikácia autobusov v SAD Michalovce, a.s. a DPMK, a.s. a zavádzanie bezbariérových nízkopodlažných autobusov v Košiciach a v Spišskej Novej Vsi. Uskutočnila sa reštrukturalizácia vozového parku z finančných prostriedkov nadobúdateľov spoločností SAD, ale len do výšky 49% akcií spoločností, čo sa prostredníctvom odpisov nedostatočne prejavilo v nákladoch dopravcov.

SAD Košická dopravná spoločnosť, a.s. uskutočnila modernizáciu Košickej autobusovej stanice. Výstavba novej autobusovej stanice v Michalovciach bola prerušená pre nedostatok financií. Z objektov železničnej dopravy bola modernizovaná železničná stanica Kysak a Michalovce.

Na základe záverov Štúdie realizovateľnosti integrovanej osobnej dopravy v Košickom regióne je v najbližšom programovacom období naplánovaných osem stavieb tvoriacich základnú infraštruktúru integrovaného dopravného systému v Košickom regióne.

Časté prehodnocovanie a zmeny priorít vlády v plánovaných investíciách v Košickom kraji, posúvajú termíny realizácií stavieb. Bolo by dobré z pozície predstaviteľov kraja dôraznejšie obhajovať zámery v budovaní infraštruktúry. Prejavuje sa nedostatok odborných kapacít, pre plánovanie a prípravu rekonštrukcie a výstavby ciest II. a III. triedy, nakoľko investorské zložky neboli delimitované zo Slovenskej správy ciest na samosprávne kraje, proces prípravy stavieb je veľmi náročný nie len po finančnej ale aj po odbornej stránke. Taktiež neboli delimitované zložky Slovenskej správy ciest na diagnostiku ciest a preto diagnostika stavu ciest musí prebiehať na základe komerčných dodávateľských vzťahov ako externá služba, čo má vysoký nárok na rozpočet Správy ciest KSK. Riešením je zvázenie možnosti nákupu diagnostického stroja (pre spoločné využitie aj pre viac samosprávnych krajov), vyškolenie personálu, lepšie stanovenie priorít rekonštrukcie a návrhu úprav vozoviek.

Špecifický cieľ č.2: rozvoj informačno-komunikačných technológií a masového využitia internetu.

Využiť kapacity už uložených optických káblov a realizovať nové káblové prepojenia, využiť informačné a komunikačné technológie.

Prostredníctvom národného projektu „Počítače pre školy“ boli vybavené stredné školy v Košickom samosprávnom kraji výpočtovou technikou a zriadil sa pre ne širokopásmový prístup k internetu. Rovnako boli zriadené verejné prístupové body k internetu v kultúrnych zariadeniach KSK (knižnice a kultúrne strediská – projekt).

Skvalitnila sa infraštruktúra informačno-komunikačnej technológie, a pripojenie na internet na univerzitách v Košickom kraji realizáciou národných a medzinárodných projektov. Bol sprístupnený širokopásmový internet v miestnych samosprávach a mikroregionálnych združeníach. Bolo realizované zvýšenie internetového pripojenia realizáciou národného projektu „Internet pre všetkých“. Bola rozšírená sa a skvalitnená chrbtová sieť SANET do miest Trebišov a Michalovce. Košický samosprávny kraj postupne realizuje budovanie intranetovej siete VUC-NET, s cieľom vzájomne prepojiť všetky organizácie v pôsobnosti Košického samosprávneho kraja a zabezpečiť zdieľanie spoločných služieb.

Pre rozvoj informačno-komunikačných technológií a masového využitia internetu by bolo prosperujúce zamerať sa nielen na jeden pilier informačnej spoločnosti – na infraštruktúru informačno-komunikačnej technológie ale podporovať aj oblasť tvorby kvalitného digitálneho obsahu (tzv. eContent) v podobe on-line prístupných verejných služieb a zároveň zvyšovať digitálnu gramotnosť a celkovo povedomie o informačnej spoločnosti. V rámci toho riešiť partnerstvo medzi verejnou správou, privátnym sektorom a akademickou obcou, lebo je nedostatočne vybudované a je mnoho malých individuálnych projektov na úkor veľkých integrovaných. Dobrým príkladom môže poslúžiť združenie IT-Valey, ktoré vzniklo iniciatívou Košického samosprávneho kraja, Technickej univerzity v Košiciach a súkromného sektora pôsobiaceho v Košickom kraji v oblasti IT. Do budúcnosti by bolo vhodné spracovať stratégiu ukladania optických káblov v profile ciest II. a III. triedy, vo výkopoch pre vodu kanál a plyn a pri ďalších potenciálnych zemných prácach.

Špecifický cieľ č.3: rozvoj technickej infraštruktúry regiónu (vodovody, kanalizácia, ČOV a plyn).

Zabezpečiť zvýšenie napojenia obyvateľstva na verejnú vodovodnú sieť, na kanalizačnú sieť, na plyn, zabezpečiť dostatočný zdroj pitnej vody, zabezpečiť účinné čistenie odpadových vôd.

V rokoch 2002 – 2005 sa zvýšil počet napojených obcí na verejný vodovod z 289 na 310. Pribudlo teda 21 obcí s verejným vodovodom. K 31.12.2005 na verejnú kanalizáciu bolo napojených 442 457 obyvateľov Košického kraja, od roku 2002 do 2005 sa realizovalo napojenie 9 obcí na verejnú kanalizáciu. V rokoch 2002 – 2006 bolo plynofikovaných 39 obcí.

Nedostatkom je, že ešte 130 obcí v Košickom kraji je bez verejného vodovodu. 20% obyvateľov je zásobovaných individuálne (zo studní). Približne 80% z týchto zdrojov je nevyhovujúcich, znečistených a ohrozujúcich zdravie. Niektoré verejné vodovody tiež nespĺňajú požiadavky na kvalitu pitnej vody. Ešte väčšie nedostatky sú v napojení obcí Košického samosprávneho kraja na verejnú kanalizáciu, počet nenapojených obcí je 363. Len 77 obcí je napojených na verejnú kanalizáciu.

Špecifický cieľ č.4: Energetická koncepcia.

Využívanie obnoviteľných zdrojov energie: alternatívnych miestnych energetických zdrojov (biomasy, solárnej energie, veternej energie, malých vodných elektrární a pod.) pre potreby obyvateľstva a služieb a geotermálnej energie na vykurovanie mesta Košice, na rozvoj rekreácie a poľnohospodárstva, zavádzanie technických opatrení na znižovanie energetickej náročnosti výroby a budov (modernizáciu výrobných technológií, inštalovanie modernej regulačnej techniky, zateplovanie budov a rekonštrukciu teplovodov).

Uznesenie Vlády SR č. 29 z 11.1.2006 k návrhu energetickej politiky odporučilo predsedom samosprávnych krajov „rozpracovať energetickú politiku SR do regionálnych energetických politík“ s termínom plnenia do 30. júna 2007. V rámci procesu plánovania a programovania a v nadväznosti na PHSR Košického samosprávneho kraja odbor regionálneho rozvoja sa začal zaoberať v uplynulom období tvorbou koncepčných plánovacích materiálov, zameraných okrem iného aj na sektor energetiky – regionálna

energetická koncepcia, regionálna stratégia využívania obnoviteľných zdrojov energie a štúdie využitia jednotlivých druhov obnoviteľných zdrojov energie (biomasa, geotermálna energia, odpady). Uvedené materiály sú rozpracované v rozsahu navrhovanej obsahovej štruktúry s vyčíslením projektovaného rozpočtu. Výnimkou je Energetická koncepcia Košického samosprávneho kraja, ktorá bola pripravená vo forme žiadosti o nenávratný finančný príspevok v rámci výzvy na predkladanie projektov pre OP ZI. Žiadosť nebola schválená. Preto košický samosprávny kraj vypracoval súťažné podklady k verejnému obstarávaniu regionálnej energetickej koncepcie, ale vzhľadom k neúspešnému uchádzaniu sa o dotácie z MH SR a MF SR, boli práce pozastavené.

Tvorba Koncepcie využitia lesnej biomasy v Košickom kraji je súčasťou implementácie projektu Robinwood, riešeného v rámci Iniciatívy Spoločenstva Interreg III C, s jej plánovaným ukončením v októbri 2007.

Proces prípravy Štúdie využitia geotermálnej energie v Košickom kraji v súčasnosti je v etape tvorby obsahovej štruktúry (s podporou odbornej verejnosti) a základného konceptu projektu pre podanie žiadosti o nenávratný finančný príspevok pre obdobie 2007 – 2013.

Popri uvedenej štúdii Košický samosprávny kraj v súčasnosti konzultácie a partnersky sa podieľa na príprave zámerov na využitie geotermálnej energie v Olšovskom mikroregióne, v Michalovciach a v území Arnutovce – Letanovce. Projekt vykurovania mesta Košice je v súčasnosti vo fáze majetkovo – právneho vysporiadania dotknutých pozemkov a pred vydaním stavebného povolenia. Projekty rozvoja rekreácie a poľnohospodárstva sú v gescii obcí pripravované v subregióne Olšovskej kotliny (Svinica, Ďurkov, Olšovany, Nižná a Vyšná Kamenica – v etape predprojektovej prípravy a zmien územných plánov) a v subregióne Michalovce (realizovaný geotermálny vrt Kaluža – Zemplínska Šírava, zahájené prípravné geofyzikálne práce v rámci projektu Geotermálny komplex Michalovce). V oblasti Humenských vrchov je v gescii MŽP SR momentálne vykonávaný podrobný geotermálny prieskum a výskum. Predprojektová príprava v etape archívnej excerpcie je realizovaná v území Východoslovenskej nížiny.

V budúcnosti bude potrebné kompetenčne doriešiť postavenie samosprávnych krajov v sektore ochrany a využívania regionálnych prírodných zdrojov (vrátane energetických). Prednostne vypracovať systém finančnej podpory využívania obnoviteľných zdrojov energie s dôrazom na fyzické osoby – nepodnikateľov. V roku 2007 bude potrebné vyčleniť finančné prostriedky v rozpočte Košického samosprávneho kraja na realizáciu Regionálnej energetickej politiky Košického kraja vo výške 250 tis. Sk.

Výsledky analýzy Globálneho cieľa č.4.

Možno skonštatovať, že od roku 2004 sa mierne zlepšil stav dopravnej infraštruktúry u ciest II. a III. triedy zásluhou investícií Košického samosprávneho kraja z úverových zdrojov. Prejavuje sa však nedostatok odborných kapacít, pre plánovanie a prípravu rekonštrukcie a výstavby ciest II. a III. triedy a rovnako sa prejavuje nedostatok kapacít pre diagnostiku ciest.

Skvalitnila sa infraštruktúra informačno-komunikačnej technológie, a pripojenie na internet na univerzitách v Košickom kraji a prostredníctvom národného projektu „Počítače pre školy“ boli vybavené aj stredné školy. Dobrým príkladom môže poslúžiť združenie IT-Valey, ktoré vzniklo iniciatívou Košického samosprávneho kraja, Technickej univerzity v Košiciach a súkromného sektora pôsobiaceho v Košickom kraji v oblasti IT.

V oblasti technickej infraštruktúry vidíme ešte stále rezervy. 130 obcí je bez verejného vodovodu a na verejnú kanalizáciu je napojených len 77 obcí, 363 obcí v Košickom kraji nie je ešte napojených na verejnú kanalizáciu.

V súčasnosti sú v štádiu rozpracovania základné koncepcné materiály týkajúce sa energetickej koncepcie a využívania obnoviteľných zdrojov energie.

Vyhodnotenie indikátorov Globálneho cieľa č.4.

1. dĺžka a hustota cestnej siete (bez zmeny):

Od 1.1. 2002 do 1.1. 2005 pribudlo len 1,748 km ciest. Zmena dĺžok cestných komunikácií je zanedbateľná, z toho vyplýva, že hustota cestnej siete sa nezmenila. V novembri 2005 bola dokončená stavba II. etapy úseku R4 v Košiciach v dĺžke 2,8 km.

Rok	dĺžka cestných komunikácií [km]	pribudlo [km]	rozloha kraja [m ²]	hustota cestnej siete [km/km ²]
k 1.1.2002	2 377,540		6751,000	0,352
k 1.1.2004	2 378,128	0,588	6751,000	0,352
k 1.1.2005	2 379,288	1,160	6751,000	0,352
Spolu		1,748		

Obrázok č. 343.

Dĺžka a hustota cestnej siete.

Zdroj: SSC.

2. zvýšenie bezpečnosti cestnej premávky (nevieme vyhodnotiť):

Tento ukazovateľ na základe dostupných údajov pre roky 2002 – 2005 nevieme vyhodnotiť pretože ho tvorí viacero parciálnych ukazovateľov a nebola stanovená jednoznačná metodika hodnotenia (váha jednotlivých ukazovateľov). Na základe nižšie uvedenej tabuľky je možné konštatovať, že počet a závažnosť dopravných nehôd v roku 2005 boli menšie ako v roku 2002.

Nehodovosť	2002	2005	vyhodnotenie
počet kriticky nehodových lokalít *	9	7	-2
počet opakujúcich sa kriticky nehodových lokalít **	2	1	-1
Závažnosť dopravnej nehody			
dopravná nehoda	110	77	-33
dopravná nehoda pri ktorej došlo k smrteľnému zraneniu účastníka nehody	1	2	+1
vážna dopravná nehoda pri ktorej bol smrteľne, alebo ťažko zranení aspoň jeden účastník dopravnej nehody	5	3	-2
osobné dopravné nehody pri ktorej vznikne ujma na zdraví ľudí (dôjde k smrteľnému, ťažkému alebo ľahkému zraneniu)	30	10	-20
Následky dopravných nehôd			
smrteľne zranená osoba	1	2	+1
ťažko zranená osoba	6	4	-2
ľahko zranená osoba	41	10	-31
materiálna škoda v tis. Sk podľa odhadu polície	7 736	5 706	-2 030

* Kriticky nehodové lokality sú lokality s evidentne vysokým počtom dopravných nehôd. Na to, aby sa nehodová lokalita stala kritickou musí byť splnená podmienka, že skutočný počet dopravných nehôd na nej vzniknutý je väčší ako kritický počet nehôd. Kritický počet dopravných nehôd sa určí zákonom Poissonovho rozdelenia pravdepodobnosti.

** Opakujúce sa kriticky nehodové lokality sú lokality, kde sa počas uplynulých 5 rokov sústavne vyskytoval vysoký počet dopravných nehôd, presahujúci stanovenú hranicu kritického počtu dopravných nehôd.

Obrázok č. 344.

Dopravná nehodovosť v Košickom kraji.

Zdroj: SSC.

3. zvýšenie prepravných rýchlostí (**bez zmeny**):

Modernizácia železničných tratí – zvýšenie traťových rýchlostí na 160 km/h v Košickom kraji sa vôbec nerealizovala. V rokoch 2002 – 2006 došlo len k zvýšeniu traťovej rýchlosti na úseku Kostolany nad Hornádom – Kysak, koľaj č.2, po vykonaní komplexnej rekonštrukcie železničného zvršku z rýchlosti 100 km/h na rýchlosť 110 a 120 km/h.

rýchlosť [km/h]	dĺžka [km]	rok realizácie
120	3,868	2003
110	1,856	
Spolu	5,724	

Obrázok č. 345.

Trat'ové rýchlosti.

Zdroj: ŽSR.

4. podiel vyrobenej energie obnoviteľnými zdrojmi na celkovom množstve vyrobenej energie (**neexistujú údaje**):

Odhadovaný podiel energie, vyrobenej z obnoviteľných zdrojov energie, môže dosahovať cca 1,9 až 2,5%. Relevantné regionálne údaje o podiele vyrobenej energie z obnoviteľných zdrojov nie sú k dispozícii, ale poznáme celoslovenský údaj – podiel obnoviteľných zdrojov na hrubej spotrebe energie (spotreba je lepší údaj ako výroba, pretože zahŕňa aj komunálnu – občiansku sféru) dosahoval v roku 2004 3,9%. Z toho je možné interpolovať regionálny údaj vzhľadom na množstvo disponibilnej biomasy, ktorá popri vodnej energii predstavuje hlavný zdroj energie z obnoviteľných zdrojov.

4.1.5. Globálny cieľ č. 5. – posilňovanie sociálneho kapitálu a inštitucionálnej spolupráce.

Špecifický cieľ č.1: Rozvoj sociálnej oblasti a podpora marginalizovaných skupín.

Zefektívniť fungovanie trhu bývania, zvyšovať spoluprácu štátneho sektora so súkromným a skvalitniť hospodársku súťaž na trhu v dodávke služieb pre bývanie. Zvyšovať pomoc domácnostiam s nízkym príjmom a skupinám so špeciálnymi potrebami.

V rámci plnenia tohto špecifického cieľa Košický samosprávny kraj realizoval projekty:

- Spracovanie štúdie „Riešenie rómskej problematiky v komunitách vo Veľkej Ide, na Luníku IX a v Družstevnej pri Hornáde“,
- Príležitosť pre Luník IX,
- Rómska krajčírka dielňa – bussiness plán a revitalizácia,
- MAXIM – Marginalizácia a Xenofóbia – Identifikácia mechanizmov predchádzania vylúčenosti Rómov - výstupom pilotného testovania spolupráce súkromného a verejného sektora v oblasti podpory marginalizovaných skupín je vyškolenie a následne zvýšenie zamestnanosti a zamestnateľnosti Rómov ohrozených sociálnym vylúčením,
- Konceptia vzdelávania detí zo znevýhodneného prostredia v rámci škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK,
- Program zlepšenia socio-ekonomických podmienok občanov žijúcich v stave hmotnej a sociálnej núdze, založený na Systémovej intervenčnej stratégii,
- Štúdia Riešenie rómskej problematiky v komunitách vo Veľkej Ide, na Luníku IX a v Družstevnej pri Hornáde (financovaná z prostriedkov U.S. Steel Košice),
- Program priestorovej a spoločenskej integrácie rómskej národnostnej menšiny,
- Plán výstavby obecných nájomných bytov odlišného štandardu pre marginalizované skupiny.

V oblasti výstavby sociálnych bytov alebo obecných nájomných bytov odlišného štandardu sa Košický samosprávny kraj podieľal informačnou činnosťou o výnosoch a pripravoval podklady plánu výstavby obcí pre MVaRR SR.

Čo sa týka problematiky bývania, globálny cieľ sa nenaplnil, keďže v roku 2004 sa predpokladalo, že kompetencia výstavby bytov prejde zo štátu na samosprávny kraj a nestalo sa tak. Aj keď sa samosprávny kraj aktívne podieľa na rozvoji lokálnej infraštruktúry, samotnou výstavbou bytov sa problémy rómskych komunít nevyriešia. V budúcom období navrhujeme zamerať sa v rámci rozvoja rómskych komunít na sieťovanie partnerstiev rozvoja, koordináciu aktivít v území, zvýšenie informovanosti o možnostiach čerpania zo štrukturálnych fondov, podporu komunitných centier ako centier komplexných sociálnych služieb pre rómske komunity a podporu sociálnych podnikov a obecných firiem s cieľom zvýšiť uplatnenie Rómov na trhu práce. Pre realizáciu tohto špecifického cieľa pripravujeme zriadenie odborného a rómskeho poradného orgánu predsedu Košického samosprávneho kraja, ktorý bude jednak koordinovať aktivity v území, ale aj pripravovať realizáciu projektov zameraných na dosiahnutie vyššej životnej úrovne týchto marginalizovaných skupín obyvateľstva.

Doteraz sa nám nepodarilo na regionálnej, ale i na národnej úrovni stanoviť indikátory úspešnosti rozvoja rómskych komunít a preto mnoho projektov realizovaných v Košickom kraji v programovacom období 2004 – 2006 nebude možné vyhodnotiť ex-post. Navrhujeme preto nadefinovať indikátory úspešnosti rozvoja rómskych komunít, pretože je to dlhodobá záležitosť a je nutné v časových horizontoch vždy po skončení programovacieho obdobia kvantitatívne a kvalitatívne vyhodnotiť úspešnosť intervencie smerom k zlepšeniu životnej úrovne obyvateľov marginalizovaných rómskych osídlení.

Špecifický cieľ č.2: Rozvoj vzdelávacích služieb.

Zabezpečiť priaznivý rozvoj vzdelávania skvalitňovaním materiálno-technickej základne školstva, reprofiláciou a nadväzovaním školského systému na trh práce a optimalizácie školskej siete.

K naplneniu tohto cieľa prispeli projekty v rámci čerpania finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov Európskej únie, kde ako žiadateľ vystupoval Košický samosprávny kraj (4 projekty) alebo škola, školské zariadenie v zriaďovateľskej pôsobnosti Košického samosprávneho kraja (32 projektov). Výstupom projektov bola príprava kompletnej stavebnej projektovej dokumentácie na rekonštrukciu Gymnázia Dobšiná, SOU poľnohospodárskeho Štítnik, Gymnázia Opatovská Košice, podpora dostupnosti stredoškolského vzdelávania pre deti zo znevýhodneného prostredia, celoživotné vzdelávanie zamestnancov samospráv v Košickom kraji, ako aj pedagogických pracovníkov, zvýšenie rozsahu a kvality celoživotného vzdelávania, na tvorbu, testovanie, hodnotenie a šírenie inovačných metód v oblasti odborného vzdelávania, podpora medzinárodnej spolupráce škôl, zlepšenie podmienok zamestnateľnosti osôb ohrozených nezamestnanosťou z dôvodu nízkej úrovne vzdelania a nedostatku zručností vytvorením Programu druhej šance, projekty zamerané na prispôbenie odbornej prípravy a vzdelávania požiadavkám spoločnosti založenej na vedomostiach, zlepšenie a širšie poskytovanie ďalšieho vzdelávania zamestnancov.

V rámci optimalizácie školskej siete resp. úpravy mikrosiete jednotlivých vzdelávacích inštitúcií boli nahradené odbory na školách široko profilovými odbormi a odbor školstva v súčasnosti reguluje mikrosieť tak, aby boli uprednostnené tie odbory, o ktoré je na trhu práce záujem. Nežiadané odbory, o ktoré nie je záujem sú po určitom čase postupne vyradované. Bol spracovaný materiál „Racionalizácia škôl a školských zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti Košického samosprávneho kraja“, výstupom ktorého sa podarilo upraviť sieť škôl, prispôbiť kapacity škôl potrebám žiadanej kvalifikovanej pracovnej sily na trhu práce.

V rámci prepojenosti škôl s trhom práce v máji 2006 SOU dopravné podpísalo Zmluvu o spolupráci s Getrag Ford, SOU hutnícke Šaca a SPŠ hutnícke Alejová spolupracuje s U.S. Steel, SPŠ strojnícka v Spišskej Novej Vsi s Embracom, v rámci čoho je dohoda, že zamestnávateľ vytvorí pre absolventov týchto škôl pracovné príležitosti.

V tomto špecifickom celi sa nepodarilo zlepšiť materiálno-technické vybavenie škôl – v zásobníku projektov bolo podaných 15 projektov na základnú infraštruktúru, ani jeden nebol schválený. Rovnako sa nám nepodarilo zabezpečiť prepojenie škôl priamo s trhom práce (až na uvedené prípady) chýba systém resp. mechanizmus, ktorý by umožňoval vzdelávacím inštitúciám flexibilne reagovať na potreby trhu práce, ktoré sa neustále menia. Študenti po ukončení školy i na základe získaných vedomostí a zručností sa nedokážu uplatniť na otvorenom trhu práce. Otvorenosť trhu práce so sebou prináša skutočnosť, že sa musí pružne reagovať na nové sociálne a ekonomické podmienky trhu práce, nové trendy a výdobytky vedy a techniky. Je teda potrebné zvýšiť motiváciu zamestnávateľov o absolventov vzhľadom k trendom, požiadavky na vzdelanostnú úroveň, skvalitniť poradenstvo, ako aj motivovať zamestnávateľov k ďalšiemu vzdelávaniu.

Špecifický cieľ č.3: Uchovanie, posilnenie identity a zveľadenie a sprístupnenie kultúrnohistorického dedičstva rôznych národností, cirkví a kultúr, zdôraznenie identity ľudí, národnostných menšín žijúcich v regióne, čím sa jasnejšie definuje integrita do spoločného úsilia pre koncentráciu síl v záujme dosiahnutia špecifického cieľa. Ide o pozdvihnutie statusu národnostných menšín.

Viac ako tri štvrtiny svojich predstavení začali realizovať divadlá Thália a Romathan v mestách a obciach, čo vyžaduje okrem stálej scény v Košiciach aj patričnú mobilitu – takáto aktivita divadla je plne rešpektovaná a finančne pokrytá zo strany Košického samosprávneho kraja v súčinnosti s grantovou podporou sekcie národnostnej kultúry na MK SR.

Divadlo Thália šírilo i naďalej šíri maďarskú kultúru nielen v rámci nášho kraja, ale aj v iných krajoch južného Slovenska, ako aj v Maďarskej republike. V roku 2005 bola realizovaná rekonštrukcia veľkej sály divadla Thália v hodnote 2,5 mil. Sk a vestibulu spolu s hygienickými zariadeniami vo výške 2. mil. Sk. Ukončením rekonštrukcie divadelných priestorov bol splnený cieľ dobudovať kvalitnú materiálnu základňu divadelnej tvorby pre občanov maďarskej národnostnej menšiny so sídlom v Košiciach a na národnostne zmiešanom území.

V roku 2005 bolo vytvorené Kultúrne centrum Medzibodrožia a Použitia so sídlom v Kráľovskom Chlenci, ktoré počas svojej krátkej činnosti potvrdilo opodstatnenosť svojej existencie.

Ďalším prostriedkom posilnenia občianskej identity a národnostnej spolupatričnosti sú niektoré miestne a regionálne podujatia, podujatia tradičnej ľudovej kultúry, súťaže a festivaly s účasťou príslušníkov národnostných menšín, ktoré zabezpečujú Regionálne osvetové strediská v spolupráci s mimovládnyimi organizáciami ako Csemadok, Slovenská rada Rómov a ďalšími. Medzi významné regionálne podujatia, ktoré prispeli k uchovaniu dedičstva patria Tokajský festival v Borši, Gombasecké slávnosti na Gemerí, Spišské folklórne slávnosti, podujatia organizované pri príležitosti 100. výročia uloženia telesných pozostatkov Františka II. Rákocziho, tradičné podujatia v mestách a obciach na Gemerí, v Abovskom regióne a na Zemplíne, prehliadky prác ľudových remeselníkov.

V rámci tohto cieľa boli realizované spoločné projekty, ako napríklad Andrásyho kultúrna cesta pri slovensko-maďarských hraniciach, kultúrne podujatia v oblasti Slovenského krasu s partnermi v prihraničných oblastiach Maďarskej republiky a ďalšie.

Bola zriadená Komisia pre cirkev a dialóg. V tejto komisii okrem poslancov pôsobia predstavitelia 10 cirkví nášho kraja.

Z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov sa nepodarilo modernizovať historické budovy ako aj depozitáre a zlepšiť tak atraktivnosť vystavovaných zbierok. Podmienky na obnovu zbierok sa stále zhoršujú. Ak sa tento stav nezmení, múzeá v budúcnosti nebudú môcť nasledujúcim generáciám uchovať a priblížiť pamiatky za obdobie posledných 20 rokov.

K lepšiemu naplneniu tohto cieľa by prispelo vytvorenie funkčnej siete múzeí a galérií, ktoré budú slúžiť k naplneniu úloh smerujúcich k ochrane a prezentácii nášho kultúrneho dedičstva. S tým úzko súvisí výstavba novej dôstojnej budovy pre Východoslovenské múzeum, ktoré by na seba prevzalo úlohu krajského múzea, kde by bol zabezpečovaný odborný metodický dohľad a pomoc aj ostatným múzeám v regióne.

Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR nepodporilo finančnou dotáciou zo štrukturálnych fondov projekt predložený Košickým samosprávnym krajom zameraný na rekonštrukciu priestorov divadla Romathan pre novú divadelnú multifunkčnú scénu. Odbor kultúry v roku 2004 predložil v spolupráci s Agentúrou na podporu regionálneho rozvoja projekt rekonštrukcie divadla Romathan. Až v roku 2006 bol oznámený negatívny výsledok posúdenia projektu. Projekt bude opätovne predložený v ďalšom plánovacom období.

Špecifický cieľ č.4: Modernizácia a rozvoj siete sociálnych a zdravotníckych zariadení.

Zmodernizovať a doplniť sieť zdravotníckych a sociálnych zariadení, predovšetkým presunúť časť starostlivosti na mimovládny sektor a časť na obchodné spoločnosti, ak dokážu poskytovať zdravotnícke a sociálne služby lacnejšie ako štát.

K napĺňaniu tohto špecifického cieľa prispel zrealizovaný projekt „Lepší život“ hendikepovaným obyvateľom Domova sociálnych služieb Šemša, ktorý začal poskytovať sociálne služby pre mentálne postihnutých dospelých. Vďaka projektu „Lepší život“ došlo k zmodernizovaniu zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti Košického samosprávneho kraja a k zvýšeniu kvality sociálnych služieb klientov Domova sociálnych služieb Šemša vytvorením chráneného bývania a služieb, ktoré v ostatných zariadeniach Košického samosprávneho kraja stále chýbajú. V objekte bol vybudovaný bezbariérový prístup pre bezpečnosť pohybu telesne postihnutých klientov ako aj zateplená strecha, čo znížilo energetickú náročnosť zariadenia. Rekonštrukciou strechy vznikli v podkroví administratívne a prevádzkové priestory.

Z dôvodu potreby modernizácie sociálnych zariadení v pôsobnosti Košického samosprávneho kraja v spolupráci s Agentúrou regionálneho rozvoja bola prijatá Stratégia rozvoja zariadení, v rámci ktorej riaditelia zariadení vypracovali stratégiu rozvoja svojho zariadenia. Po vyhodnotení budú vybrané 3 zariadenia, ktorých stratégie boli najlepšie spracované a na základe toho Agentúra regionálneho rozvoja vypracuje projekt na rozvoj daného zariadenia.

V septembri roku 2006 sa začalo monitorovanie kvality v zariadeniach, ktoré sú v pôsobnosti Košického samosprávneho kraja. Dané monitorings mapujú kvalitu zariadení v oblastiach – bývanie, hygiena, zdravie, stavovanie, vzdelávanie a výchova, otvorenosť organizácie, riadenie organizácie, organizácia a práva, postoj ku klientom. Výsledkom monitoringu v zariadeniach bude správa o aktuálnom stave zariadenia. Na základe tejto správy, odbor sociálnych vecí prijme opatrenia na zlepšenie poskytovaných služieb v danom zariadení.

V rámci rozvoja zdravotníckych zariadení je hlavnou úlohou Košického samosprávneho kraja zabezpečiť poskytovanie adekvátnej zdravotnej starostlivosti pre svojich občanov. V rámci tejto úlohy považujeme za úspech to, že bol zachovaný rozsah poskytovanej zdravotnej starostlivosti a zdravotnícke zariadenia napriek nemalým finančným problémom ďalej fungujú. K 1.1.2003 bolo na Košický samosprávny kraj v rámci prechodu kompetencií zo štátnej správy na samosprávu delimitovaných 11 zdravotníckych zariadení. Zatiaľ sa nám podarilo zabrániť exekúciám zariadení poskytujúcu zdravotnú starostlivosť

vytvorením troch nových obchodných spoločností organizácii a jednej neziskovej organizácie. Ostala však nevyriešená otázka dlhov týchto zariadení. Sieť zdravotníckych zariadení sa nerozšírila, no podarilo sa zlepšiť ich hospodárenie a znížiť ich zadlženosť.

V roku 2004 bola schválená Transformácia polikliník na území mesta Košice v zriaďovateľskej pôsobnosti Košického samosprávneho kraja, za účelom zníženia nákladovosti týchto zariadení. V roku 2004 sa na základe realizácie prijatých opatrení podarilo zlikvidovať dlh polikliník v celkovej výške 38 miliónov Sk.

V roku 2003 bol vypracovaný základný dokument Konceptia rozvoja zdravotníckych zariadení pre potreby riadenia, riadenie, správu a ďalší rozvoj zdravotníckych zariadení. V súvislosti s doteraz platnou koncepciou sa v pravidelných mesačných intervaloch realizuje monitoring vybraných ekonomických ukazovateľov v nemocniciach a poliklinikách v zriaďovateľskej pôsobnosti Košického samosprávneho kraja. Na základe vyhodnotenia týchto ukazovateľov sa prijímajú konkrétne aktuálne opatrenia.

Čo sa týka siete sociálnych zariadení v roku 2006 došlo k transformácii Domova sociálnych služieb na Opatovskej ulici v Košiciach na internátne zariadenie. Z hľadiska zámerov transformačného projektu sa nepodarilo zmeniť jeho charakter na rodinný typ.

V súčasnosti je problémom nedostatok krízových centier, chránených bývaní, sanačných centier. Je potrebné zvýšiť počet odborných pracovísk a zariadení v oblasti sociálnoprávnej ochrany, znížiť počet disfunkčných, problémových a neúplných rodín.

V oblasti zdravotníctva sa nepodarilo zaviesť komplexný nemocničný informačný systém, ktorý by uľahčil prácu vo vzťahu k poisťovniam, dodávateľsko-odberateľským vzťahom, a uľahčil by aj prácu odboru zdravotníctva Košického samosprávneho kraja pri metodickom riadení zdravotníckych zariadení. S tým súvisí aj potreba zavedenia ISO noriem manažmentu kvality. Tak isto je potrebná väčšia snaha o získanie prostriedkov zo štrukturálnych fondov prostredníctvom projektov. Zdravotnícke zariadenia je potrebné rekonštruovať z hľadiska ich stavebno-technického stavu. To by malo pozitívny dopad na zvýšenie úrovne a kvality poskytovanej zdravotnej starostlivosti a na možnosť ich ďalšieho rozvoja. Doteraz sa nepodarilo zmodernizovať diagnostickú techniku, zvýšiť dostupnosť a kvalitu zdravotnej starostlivosti, optimalizovať sieť ambulantnej starostlivosti, zriadiť špecializované pracoviská a odstrániť zastaranosť lôžok v nemocniciach. Preto v priebehu nasledujúcich rokov by bolo vhodné vypracovať novú Konceptiu rozvoja zdravotníckych služieb v Košickom kraji. Vypracovaný dokument by mapoval aktuálny stav v oblasti zdravotníctva, nakoľko v uvedenej oblasti došlo k mnohým strategickým zmenám v súvislosti so zmenou legislatívy.

Špecifický cieľ č.5: Rozvoj a posilnenie postavenia Košického samosprávneho kraja na národnej a medzinárodnej úrovni.

Zvýšenie všetkých foriem spolupráce, za účelom zapájania Košického samosprávneho kraja do medzinárodných a národných štruktúr a dosiahnutie harmonizovanej spolupráce s inštitúciami na všetkých úrovniach.

Košický samosprávny kraj intenzívne pracoval na rozvoji a posilnení svojho postavenia na národnej i medzinárodnej úrovni najmä formou spolupráce s ministerstvami SR, samosprávnymi kraji a ďalšími inštitúciami ako Národnou agentúrou pre podporu malého a stredného podnikania, Slovenskou agentúrou pre cestovný ruch a tiež formou rozvoja cezhraničnej a interregionálnej spolupráce, zapájaním sa do medzinárodných projektov, posilňovaním postavenia na poli Európskej únie ako aj účasťou na konferenciách a organizovaním prezentačných podujatí.

Od júna 2004 funguje spolupráca medzi Košickým samosprávnym krajom, agentúrou SARIO a Economic Development Centre (EDC U.S. Steel Košice) za účelom vytvárania vhodných podmienok pre zahraničných investorov. Košický samosprávny kraj spolupracuje

s Technickou univerzitou, Univerzitou Pavla Jozefa Šafárika, Univerzitou veterinárneho lekárstva a Prešovskou univerzitou. Zmluvu o spolupráci podpísal aj so Slovenskou akadémiou vied. Na regionálnej úrovni spolupracuj s BIC, s.r.o. v Spišskej Novej Vsi, sieťou RPIC a RRA v Košickom kraji.

Pomerne dobrá je spolupráca medzi Košickým samosprávnym krajom a Prešovským samosprávnym krajom, v rámci ktorej bol spoločne realizovaný projekt POKER.

Košický samosprávny kraj rozvíja intenzívnu spoluprácu i so susednými regiónmi. V apríli 2004 bola podpísaná Rámcová dohoda o spolupráci medzi Košickým samosprávnym krajom, Banskobystrickým samosprávnym krajom, a dvoma maďarskými župami Borsod – Abaúj – Zemplén a župou Nógrád zameraná na hospodársky rozvoj, rozvoj cestovného ruchu a dopravnej infraštruktúry. Na základe tejto Rámcovej dohody v máji 2004 bola podpísaná dohoda medzi Košickým samosprávnym krajom, župou BAZ a Letiskom Košice o vzájomnej propagácii a poskytovaní informácií.

Samosprávny kraj je i členom Euroregiónu Karpaty, ktorý podporuje cezhraničnú spoluprácu formou realizácie projektov cezhraničnej spolupráce v rámci Karpatského euroregiónu t.j. Slovenskom, Maďarskom, Poľskom, Rumunskom a Ukrajinou.

Od mája 2003 je Košický samosprávny kraj zapojený do Programu susedstva medzi Slovenskom, Maďarskom a Ukrajinou v rámci programu INTERREG IIIA. v rámci programu boli schválené spoločné projekty ako vytvorenie podmienok pre priestorový informačný systém, vytvorenie siete regionálnych klastrov, propagáciu nových foriem rozvoja podnikateľov a remeselníkov, stavebné úpravy ciest.

V apríli 2004 podpísal samosprávny kraj Memorandum o spolupráci s Juhočeským krajom. Je zameraná na vzájomnú výmenu skúseností za oblasť regionálneho rozvoja, oblasť dopravy a dopravnej infraštruktúry, zdravotníctvo, kultúrne styky a podporu spolupráce škôl a mládežníckych organizácií.

Môžeme povedať, že tento špecifický cieľ Košický samosprávny kraj naplnil. Do budúcnosti pripravujeme spoluprácu s nemeckým Porýním a ruskou Krasnojarskou guberniou. Ďalej bude potrebné zintenzívniť spoluprácu s Francúzskom (Dolná Normandia), Štajerskom (Rakúsko), s ktorými dosiaľ nebola podpísaná zmluva o spolupráci.

Výsledky analýzy Globálneho cieľa č. 5.

Vytýčený globálny cieľ sa po všetkých stránkach v závislosti od špecifických cieľov postupne naplňa, bol však splnený len asi na 50%, keďže ide o dlhodobý proces. V budúcnosti bude zameraný na snahu o úspešnú prípravu na získanie prostriedkov a ich implementáciu z fondov Európskej únie v období 2007 – 2013.

Vyhodnotenie indikátorov Globálneho cieľa č. 5.

1. počet bytových jednotiek na 1000 obyvateľov (bez zmeny):

Rok	Stav bytov k 31.12.	Počet obyvateľov k 31.12.	Počet bytov na 1000 obyvateľov
2000	252 428	767 256	329,0
2001	252 728	766 650	329,7
2002	253 723	767 685	330,5
2003	254 818	769 068	331,3
2004	255 587	770 508	331,7
index (2004/2002)	1,0073	1,0037	1,0036

Obrázok č. 346.

Počet bytových jednotiek na 1000 obyvateľov.

Zdroj: ŠÚ SR.

2. vývoj počtu MVO zaoberajúcich sa programami pre marginalizované skupiny obyvateľov **(nevieme vyhodnotiť)**:

Nebol stanovený počet MVO, ku ktorému by sme mohli ukazovateľ porovnať (100%). Podľa databázy Ministerstva vnútra SR je 238 občianskych združení (z toho asi 30% je aktívnych), ktoré majú činnosť zameranú na podporu rozvoja rómskych komunít s pôsobnosťou v Košickom kraji. Najviac rómskych občianskych združení v Košickom kraji je registrovaných v okrese Trebišov (64 občianskych združení). O polovicu menej občianskych združení má okres Košice – okolie a potom nasledujú ostatné okresy v tomto poradí: Košice – mesto, Spišská Nová Ves, Rožňava, Michalovce, Gelnica a Sobrance.

3. vzdelanie, zamestnanosť, hygiena a životná úroveň marginalizovaných skupín obyvateľov **(neexistujú údaje)**:

Údaje v štruktúre podľa ukazovateľa sa nesledujú na úrovni marginalizovaných skupín obyvateľov.

4. počet zamestnaných ZŤP občanov **(nevieme vyhodnotiť)**:

Indikátor nevieme vyhodnotiť. ÚPSVaR písomne oslovil zamestnávateľov vo svojej pôsobnosti v meste Košice, podľa evidencie z roku 2004 (ÚPSVaR nemá presnú a úplnú evidenciu zamestnávateľov). Výsledkom je, že z celkového počtu 687 zamestnávateľov, si povinnosť zamestnávať zdravotne postihnutých občanov plnilo 334, t.j. 48,6% zamestnávateľov. Nevieme však presne určiť počet zamestnaných ZŤP občanov.

5. index vzdelanosti obyvateľstva **(nárast o 2,3%)**:

V priebehu rokov 2002 až 2004 vzrástol index vzdelanosti o 2,3% na úroveň 63,2%.

6. vzdelanostná štruktúra obyvateľstva **(mierny nárast v prospech úplného stredného a vysokoškolského vzdelania)**:

Vzdelanostná štruktúra ekonomicky aktívneho obyvateľstva nad 15 rokov sa v období 2002 – 2004 mierne zlepšila. Poklesol podiel ekonomicky aktívneho obyvateľstva so základným vzdelaním, bez vzdelania a s učňovským vzdelaním. Oproti tomu bol zaznamenaný nárast počtu obyvateľstva s úplným stredným a vysokoškolským vzdelaním.

Rok	Najvyšší ukončený stupeň školského vzdelania				Index vzdelanosti
	základné, bez vzdelania	učňovské	úplné stredné	vysokoškolské	
2002	9,0	39,8	41,5	9,7	60,9
2003	8,2	39,4	41,8	10,7	63,1
2004	8,7	38,7	42,0	10,6	63,2

Obrázok č. 347.

Ekonomicky aktívne obyvateľstvo v Košickom kraji podľa ukončeného vzdelania v roku 2002 – 2004.

Zdroj: ŠÚ SR.

7. počet projektov zameraných na vzdelávanie **(nevieme vyhodnotiť)**:

Tento indikátor nevieme vyhodnotiť, pretože nevieme porovnať, koľko bolo plánovaných projektov (100%). V programovacom období 2004 – 2006 za Košický samosprávny kraj bolo podaných za odbor školstva 16 projektov a 2 projekty za odbor regionálneho rozvoja. V rámci SOP Ľudské zdroje (MPSVR a MŠ SR) ESF a EQUAL bolo podaných v Košickom kraji 344 projektov.

8. monitoring projektov MVO v oblasti kultúry (**nevieme vyhodnotiť**):

Tento indikátor nevieme vyhodnotiť, pretože v predchádzajúcich rokoch sa takýto indikátor nesledoval. Každá MVO si takýto ukazovateľ sledovala sama. V roku 2006 bolo v Košickom kraji schválených v oblasti kultúry 36 projektov v celkovej sume 7 400 900 Sk.

9. uplatnenie absolventov v praxi do 6 mesiacov (**nárast o 12%**):

Indikátor zaznamenáva pokles podielu absolventov na celkovom počte uchádzačov o zamestnanie (obrázok č. 348) v období 2002 – 2006. Otázkou je, či sa uplatnili v rámci Košického kraja alebo v rámci Slovenska alebo v rámci EÚ.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Index (2006/2002)
Počet uchádzačov o zamestnanie v evidencii do 6 mesiacov	26 351	26 482	25 475	22 504	19 375	18 947	16 528	0,65
Počet absolventov v evidencii do 6 mesiacov	5 930	4 707	5 133	4 182	3 833	3 553	2 935	0,57
Podiel absolventov k uchádzačom o zamestnanie v evidencii do 6 mesiacov	22,50	17,77	20,15	18,58	19,78	18,75	17,76	0,88

Obrázok č. 348.

Podiel absolventov škôl na celkovom počte uchádzačov o zamestnanie v evidencii do 6 mesiacov v Košickom kraji v rokoch 2000 – 2006 (k 30.9. daného roka).

Zdroj: ÚPSVaR SR.

10. počet miest v zariadeniach sociálnej starostlivosti na 1000 obyvateľov (**nevieme vyhodnotiť**):

Indikátor nevieme vyhodnotiť, pretože nebol stanovený plánovaný počet miest na 1 000 obyvateľov (100%). K dispozícii máme len údaje za rok 2005, kedy v Košickom kraji žilo 771 947 obyvateľov, k tomuto roku je počet miest v zariadeniach sociálnych služieb 3 682, teda je to 4,77 miest na 1 000 obyvateľov.

11. objem finančných prostriedkov vstupujúcich do zdravotníctva (**nevieme vyhodnotiť**):

Nevieme určiť celkovú potrebu finančných prostriedkov na zabezpečenie zdravotnej starostlivosti (100%). Zo zákona o štátnom rozpočte vieme zistiť výdavky ŠR na zdravotníctvo v tis. Sk.

	2002	2003	2004	2005	2006
výdavky ŠR	19 600 434	17 903 736	22 752 726	24 565 498	26 457 125

Obrázok č. 349.

Výdavky štátneho rozpočtu na zdravotníctvo v tis. Sk.

Zdroj: MZ SR.

Vo výročnej správe Ministerstva zdravotníctva SR za rok 2005 sa uvádza, že v štátnom rozpočte bol na rok 2005 Ministerstvu zdravotníctva SR vyčlenený objem finančných prostriedkov v celkovej sume 24 565 498 tis. Sk, z toho bežné výdavky 23 411 326 tis. Sk, čo predstavuje 95,3% objemu rozpočtu, kapitálové výdavky 1 154 172 tis. Sk, čo predstavuje 4,7% objemu rozpočtu ministerstva. V roku 2005 bol objem platieb štátu pre zdravotné poisťovne 21 116 200 tis. Sk, čo predstavuje 85,96% z celkového rozpočtu ministerstva. Táto suma predstavuje objem finančných prostriedkov vstupujúcich do zdravotníctva v roku 2005.

12. zapojenosť miest a obcí do mikroregiónov **(78,6%)**:

Zapojenosť miest a obcí do mikroregiónov môžeme zistiť z údajov, ktorými sú počet obcí v Košickom kraji (440) ku počtu obcí v mikroregiónoch (346), teda zapojenosť miest a obcí do mikroregiónov je 78,6%.

13. vývoj počtu subjektov tretieho sektora **(nevieme vyhodnotiť)**:

Nebol stanovený požadovaný počet subjektov tretieho sektora (100%). V súčasnosti je v Košickom kraji okolo 4 737 subjektov tretieho sektora, patria sem občianske združenia, záujmové združenia právnických osôb, združenia obcí, neinvestičné fondy, neziskové organizácie.

14. počet podaných projektov **(nevieme vyhodnotiť)**:

Nebol stanovený požadovaný počet projektov (100%). V rámci programovacieho obdobia 2004-2006 bolo v Košickom kraji podaných 1457 projektov v rámci jednotlivých operačných programov (údaje získané z ITMS).

15. výška finančnej dotácie na projekty **(nevieme vyhodnotiť)**:

Indikátor nevieme vyhodnotiť, pretože nebola stanovená úroveň, ku ktorej máme porovnať výšku finančnej dotácie na projekty (100%). Vieme však povedať na základe údajov z ITMS, že v programovacom období 2004 – 2006 bol počet podaných projektov vo výške 20 352 457 028 Sk a finančné prostriedky schválených projektov vo výške 1 084 992 700 Sk. Napríklad v programovacom období 2004 – 2006 v rámci Interregu III.A boli vyhlásené 2 výzvy, prostredníctvom ktorých mohli koneční prijímatelia podávať projekty. V prvej výzve bolo podaných 47 projektov z toho 12 schválených, v druhej výzve bolo podaných 84 projektov, z toho 17 schválených. Do Košického kraja prišlo v rámci prvej výzvy 93 089 244 Sk a v rámci druhej výzvy 53 765 210 Sk. V rámci Interregu III. B – bol schválený 1 projekt. V rámci Interregu III. C – boli schválené 2 projekty.

16. efektívnosť podávania projektov **(37,3%)**:

Počet podaných projektov za programovacie obdobie 2004 – 2006 bol 1 457 a počet schválených projektov 544. Efektívnosť podávania projektov je teda priemerná, 37,3%.

4.1.6. Globálny cieľ č. 6. – rozvoj poľnohospodárstva a vidieka.

Špecifický cieľ č.1: Rozvoj vidieka a uchovanie jeho tradícií.

Úlohou špecifického cieľa bolo zabezpečiť vyššiu kvalitu života na vidieku rozvojom ekonomických príležitostí a zlepšením sociálnej situácie obyvateľov. Zlepšenia mali byť zamerané na veľmi širokú škálu možných aktivít, smerujúcich od ochrany životného prostredia, prírodných a kultúrnych hodnôt, uchovanie lesného geofondu, výstavby lesných ciest až po podporu malého a stredného podnikania a renováciu intravilánov obcí.

Vzrastajúca miera nezamestnanosti, nízky počet pracovných miest, nezáujem domáceho a zahraničného kapitálu, nízky podiel na tvorbe HDP a slabá technická infraštruktúra v obciach, to všetko sú problémy, ktoré sa dotýkajú všetkých okresov kraja. V programovacom období 2004 – 2006 boli pre vidiek hlavným zdrojom možnosti čerpať štrukturálne prostriedky Sektorový operačný program Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka (SOP PaV), Operačný program Základná infraštruktúra (OP ZI), Program obnovy dediny a predvstupový fond SAPARD.

V programe obnovy dediny žiadateľmi boli obce, ktoré za roky 2002 – 2005 podali projekty za cca 56,5 mil. Sk, ale pridelených bolo len 9,17 mil. Sk. Tento obrovský nepomer

nie je spojený s kvalitou projektov, ale s nízkym objemom financií. Projekty sa týkali osvetly a propagácie, úprav intravilánu obcí, spracovania územných plánov, architektonických štúdií a pod..

Z predvstupového fondu SAPARD bolo za celý kraj obcami ako konečnými žiadateľmi celkovo podaných 52 projektov. Podporených bolo 37 vo výške 155 mil. Sk. Úspešné projekty sa týkali najmä rekonštrukcií komunikácií, chodníkov a obnovy kultúrnych pamiatok. Hlavným cieľom podávaných projektov bolo zabezpečiť regionálny rozvoj na miestnej úrovni a dobudovať základnú občiansku vybavenosť a technickú infraštruktúru.

Obce a združenia obcí ako koneční prijímatelia pomoci z opatrenia 3.4 OP ZI Renovácia a rozvoj obcí, mohli od 15. novembra 2004 podávať projekty na spracovanie programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce, územného plánu obce a na zlepšenie hmotnej infraštruktúry na dedinách, ktoré podporí vidiecke podnikanie a poskytne základné služby vidieckemu obyvateľstvu. Odbor regionálneho rozvoja bol aktívne zapojený do implementácie opatrenia, riadil celý proces od zverejnenia výzvy, hodnotenia projektov, až po monitorovanie využívania pomoci z fondov EÚ. Doručených bolo 184 projektov v celkovej hodnote 1,2 mld. Sk a schválených bolo 104 projektov za 181 mil. Sk.

Odbor regionálneho rozvoja v súčasnosti implementuje projekt Stratégia rozvoja vidieka. Hlavným cieľom stratégie je zvýšiť schopnosť vidieka Košického kraja identifikovať príležitosti na podávanie projektov a vytvoriť zásobník projektov, ktoré by v priebehu nasledujúcich rokov boli realizované v mikroregiónoch alebo obciach samosprávneho kraja.

Od augusta 2004 sa Košický samosprávny kraj spoločne s Prešovským samosprávnym krajom v rámci regiónu NUTS II partnersky podieľa na implementácii projektu „Robinwood Slovensko“. Projekt zahŕňa analýzu stavu, identifikáciu miestnych zdrojov biomasy, regionálny dopyt po biomase a návrh technických riešení s dôrazom na obce. Výstupy z projektu by mali mať pozitívny dopad na zamestnanosť a na tvorbu nových pracovných miest na vidieku. Miestne obyvateľstvo by sa mohlo zapojiť nielen do zberu biomasy, ale aj do samotného pestovania napr. rýchlorašúcich drevín a ich následného spracovania.

Košický samosprávny kraj v partnerstve s Prešovským samosprávnym krajom dokončil v septembri 2006 projekt POKER, ktorého hlavným cieľom bolo vypracovanie Rozvojového operačného programu na NUTS II. Ako jedna z tém bola rozpracovaná ekonomika rozvoja vidieka.

Z pohľadu úspešnosti podaných projektov cieľ naplnený nebol, pretože opatrenia boli prevažne investičného charakteru a mnohé žiadosti ostali z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov v zásobníku projektov.

Špecifický cieľ č.2: Zlepšenie poľnohospodárskeho výrobného sektora vrátane potravinárskeho priemyslu.

Úlohou špecifického cieľa bolo zefektívniť poľnohospodársku prvovýrobu, zlepšiť štruktúru spracovania produktov poľnohospodárstva, distribúciu, kontrolu akosti potravín a zakladanie distribučných skupín výrobcov.

Ministerstvo pôdohospodárstva SR zohráva pri rozvoji vidieka, v sektore poľnohospodárstva, ťažiskovú úlohu. Komplexne zodpovedá za rozvoj rastlinnej aj živočíšnej poľnohospodárskej prvovýroby. Košický samosprávny kraj má len doplnkovú funkciu vo vytváraní vhodného prostredia pre poľnohospodárstvo. Úpadok tohto sektora a rozpad odbytišť poľnohospodárskej produkcie v našom kraji má negatívny vplyv na celú vidiecku krajinu. Odstránenie tohto stavu bolo v tomto programovacom období riešené cez Sektorový operačný program Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka (SOP PaRV), Program rozvoja vidieka a predvstupový fond SAPARD.

V programe SAPARD, ktorý je pred ukončením, bolo pre žiadateľov z Košického kraja schválených len 73 projektov o celkovom finančnom objeme podpory z verejných zdrojov takmer 350 miliónov korún. To tvorí podiel na čerpaní za Slovensko iba na úrovni

cca 7,7 – 7,9%. Tieto podpory čerpali najmä prvovýrobcovia a spracovatelia poľnohospodárskych produktov od prvovýrobcov. Na opatrenie 1.1. Investície do poľnohospodárskych podnikov a opatrenie 1.2. Zlepšenie spracovania a predajnosti poľnohospodárskych produktov bolo schválených až 76,2% prostriedkov za Košický kraj.

V SOP PaRV bolo pre žiadateľov z Košického kraja schválených takmer 10% prostriedkov Slovenska, pri takmer 13% podiele na počte schválených projektov. Z hľadiska jednotlivých opatrení je za agrosektor Košického kraja až 68,5% z nakontrahovaných finančných prostriedkov nasmerovaných do opatrenia 1.1. Investície do poľnohospodárskych podnikov, avšak objemom financií cca 545 miliónov Sk to nepostačuje na potreby obnovy strojno-traktorového parku a modernizácie technológií. Iba 73 miliónov korún (9,2%) bolo použitých na účely diverzifikácie vidieckych činností. Významnejšie sa investovalo do spracovania potravín (122,7 miliónov Sk), čo predstavuje podiel na celkovej kontraktácii 15,4%.

Poľnohospodárska platobná agentúra, ktorá zverejnila posledné údaje k 30.06.2006 uvádza, že za celý Košický samosprávny kraj bolo schválených 382 projektov v celkovej hodnote 2 753 mil. Sk, čo je približne 12% zo schválených projektov v SR (20).

Centrálne bola podpora z európskych fondov smerovaná prevažne do južných častí západného Slovenska. Tým sa vlastne nenaplnil jeden z hlavných cieľov programov, ktorým bolo vyrovnávanie disparít madziregionálneho charakteru. Naopak, takéto čerpanie prostriedkov existujúce rozdiely z pohľadu agrosektora medzi výrobne a ekonomicky silnými a slabšími regiónmi len prehĺbilo.

Tento stav je významne nepriaznivý pre poľnohospodárov Košického kraja, najmä v oblasti obnovy poľnohospodárskej techniky a výkonných technológií.

Špecifický cieľ č.3: Uchovanie svojráznosti vidieckeho obyvateľstva.

Úlohou špecifického cieľa bolo uchovať tradičné poslanie vidieckej krajiny, upevniť hodnotový systém a kultúrnohistorické korene vidieka. Zároveň rozvinúť nové spôsoby inovatívneho myslenia a podnikania, najmä v malých a stredných podnikoch na vidieku.

Naplnenie cieľa bolo zamerané na vzdelávanie, osvetu a na podporu uchovania tradičných remesiel. Odbor regionálneho rozvoja implementuje projekt „Vzdelávanie na vidieku“ s rozpočtom 9,5 mil. Sk. Cieľovou skupinou sú dlhodobo nezamestnaní a mladí ľudia, ktorí chcú začať podnikáť v poľnohospodárstve. Významnú úlohu zabezpečujú v podmienkach Košického samosprávneho kraja aj osvetové strediská v sídlach jednotlivých okresov. V každom okrese kraja je ročne organizovaných niekoľko zaujímavých podujatí obsahovo zameraných na zachovávanie tradícií na vidieku. V programe SAPARD bol schválený projekt „Komunitné remeselnícke centrum v Margecanoch“ a „Komunitné centrum v Jaklovciach“.

Fakulta BERG Technickej univerzity v Košiciach realizuje v Košickom a Prešovskom kraji projekt zameraný na vzdelávanie v oblasti poskytovania služieb pre vidiecky cestovný ruch a agroturistiku. Projekt bude dokončený v decembri 2007.

Nepodarilo sa nadviazať užšiu spoluprácu s vysokými školami a iniciovať väčšie množstvo projektov.

Špecifický cieľ č.4: Rozvoj Tokajskej oblasti.

Úlohou špecifického cieľa bola podpora Tokajskej oblasti, kde sektor cestovného ruchu a najmä vína turistika má všetky predpoklady stať sa nosným odvetvím miestnej ekonomiky.

(20) Stratégia rozvoja vidieka Košického samosprávneho kraja – analytická časť, 2006.

Činnosť, aktivity a koordinačné úsilie Košického samosprávneho kraja smerované do Tokajského regiónu v uplynulom období bolo zamerané na spoločné vypracovanie rozvojových dokumentov a materiálov, ktoré boli potrebné ako východisková dokumentačná základňa pre vypracovanie konkrétnych rozvojových projektov.

Medzi spracované dokumenty a aktivity patria:

- kompletná slovenská verzia dokumentácie na nomináciu Tokajskej oblasti do UNESCO,
- program hospodárskeho, sociálneho a kultúrneho rozvoja Tokajskej oblasti,
- video dokument o Tokajskej oblasti,
- propagačný materiál o Tokajskej vínnej ceste, obsahom je história, produkcia vín, kalendár podujatí,
- štúdiá ekonomického posúdenia územia a trvalej udržateľnosti navrhovaných a finančne identifikovateľných projektov dotýkajúcich sa lokalít v katastri obce Borša, Viničky, Klin nad Bodrogom a lokality Bara, Slovenské Nové Mesto,
- projektová dokumentácia so žiadosťou na spolufinancovanie zo štrukturálnych fondov „Tokajské rekreačno-turistické centrum – Borša“ – projekt nebol schválený,
- organizovanie Tokajského festivalu.

Aj napriek aktívnej spolupráci lokálnej a regionálnej samosprávy sa Tokajská oblasť nedostala do povedomia domácich a zahraničných turistov ako cieľ návštevy jedinečných pivníc. Nepodarilo sa vytvoriť balíky služieb, ktoré by cestovné kancelárie mohli v tomto regióne ponúkať. Z nedostatku finančných prostriedkov v regióne neboli opravené cesty, miestne komunikácie, ani intravilány obcí. Výnimku tvorí jedine obec Čerhov, ktorá získala peniaze zo štrukturálnych fondov a kompletne zrekonštruovala verejné priestranstvá a základnú a materskú školu.

Výsledky analýzy Globálneho cieľa č.6.

Za posledné štyri roky sa situácia v sektore poľnohospodárstva a v oblasti rozvoja vidieka nezmenila k lepšiemu. Vytýčené špecifické ciele sa darilo naplňať len sporadicky, nielen kvôli nedostatku finančných zdrojov, ale často krát aj kvôli neinformovanosti a ekonomickej nestabilite podnikateľských subjektov.

Mnohé poľnohospodárske podniky dosahovali zlé hospodárske výsledky a boli stratové v hospodárení. Celkovo absentuje prepojenosť poľnohospodárskeho sektora na potravinársky sektor a existujúce spracovateľské kapacity nie sú dostatočne využívané. Zamestnanosť sa znižovala aj z dôvodu neatraktívnosti povolania a omnoho menším mzdám v porovnaní s ostatnými sektormi národného hospodárstva.

Na rozdiel od sektora poľnohospodárstva došlo čiastočne k pozitívnej zmene v oblasti podpory lokálnej infraštruktúry v obciach a podpore spracovania programovacích a plánovacích dokumentov. Mnohé obce využili príležitosť čerpať peniaze z opatrenia 3.4 Renovácia a rozvoj obcí. Tie, ktoré z nedostatku finančných prostriedkov neboli podporené, sa môžu o prostriedky opätovne uchádzať v nadväzujúcom programovacom období.

V budúcnosti bude treba využiť všetky dostupné zdroje EÚ na posilnenie príjmov v agrosektore, diverzifikovať poľnohospodárske činnosti a koordinovať súkromný a verejný sektor tak, aby problémy neboli riešené separátne bez pozitívnych dopadov na rozvoj vidieka.

Vyhodnotenie indikátorov Globálneho cieľa č.6.

1. pohyb tržieb z predaja poľnohospodárskej produkcie (**pokles o 13,8%**):

Z obrázkov č. 350 a 351 vyplýva, že v období rokov 2002 – 2005 poklesli v Košickom kraji tržby z predaja poľnohospodárskej produkcie na obyvateľa o 13,7% a na 1 ha poľnohospodárskej pôdy o 13,8%.

2000	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2002
3,9	5,1	5,1	4,9	4,9	4,4	86,3

Obrázok č. 350.

Tržby za predaj poľnohospodárskych výrobkov na obyvateľa v tis. Sk.

Zdroj: ŠÚ SR.

2000	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2002
8,9	11,5	11,6	11,1	11,2	10,0	86,2

Obrázok č. 351.

Tržby za predaj poľnohospodárskych výrobkov na 1 ha poľnohospodárskej pôdy v tis. Sk.

Zdroj: ŠÚ SR.

4.2. Analýza príjmu pomoci zo štrukturálnych fondov v období 2004 – 2006.

Ak sa pozrieme na vyhodnotenie indikátorov jednotlivých globálnych cieľov Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja uvedených v predchádzajúcej časti uvidíme, že indikátory sa zmenili málo a skôr ukazujú na zhoršovanie stavu sociálneho a hospodárskeho rozvoja kraja napriek tomu, že v kraji boli implementované prostriedky pomoci zo štrukturálnych fondov. To len potvrdzuje naše predpoklady z makroekonomickej analýzy Košického kraja uvedené v časti 2. tohto materiálu, že bude potrebné zaoberať sa aj otázkou efektívnosti využívania štrukturálnej pomoci z eurofondov.

Indikátor efektívnosti podávania projektov je 37,3% (je pomerne vysoký), no napriek tomu niektoré indikátory, ktoré sme dokázali vyhodnotiť v sledovanom období rokov 2002 – 2006, nenasvedčujú zlepšeniu stavu:

- dynamika nárastu priamych zahraničných investícií podľa krajov SR pokles o 1,9%,
- investície na vedu a výskum podľa krajov SR 9%,
- miera nezamestnanosti bez zmeny,
- vývoj zamestnanosti pokles o 2,2%,
- voľné pracovné miesta pokles o 29%.

Indikátor vzdelanosti obyvateľstva síce zaznamenal nárast o 2,3%, rovnako aj indikátor uplatnenia absolventov v praxi do 6 mesiacov zaznamenal nárast o 12%, ale vzhľadom na pokles indikátora vývoja zamestnanosti a indikátora voľných pracovných miest je jasné, že vzdelané obyvateľstvo sa s veľkou pravdepodobnosťou zamestnalo mimo územie Košického kraja, čo nemôžeme z nášho pohľadu hodnotiť ako úspech.

V oblasti cestovného ruchu indikátor tržby zariadení cestovného ruchu zaznamenal nárast o 15,7% čo je priaznivý stav, no v oblasti poľnohospodárstva indikátor pohybu tržieb z predaja poľnohospodárskej produkcie poklesol o 13,8%.

V oblasti technickej infraštruktúry sme rovnako neindikovali výraznejšie zlepšenie stavu. Ako je uvedené v časti 3.2.1.1. tohto materiálu, v Košickom kraji má verejný vodovod 70,2% obcí, ešte stále nie je na verejný vodovod napojených 131 obcí (cca 30% z celkového počtu). V sledovanom období bolo napojených 21 obcí. Verejnú kanalizáciu s ČOV má v súčasnosti vybudovanú 64 obcí zo 440 obcí a miest Košického kraja, čo predstavuje 19,8%. Bez zmeny sú aj ďalšie indikátory technickej infraštruktúry:

- dĺžka a hustota cestnej siete bez zmeny,
- zvýšenie prepravných rýchlostí bez zmeny,
- počet bytových jednotiek na 1 000 obyvateľov bez zmeny.

Nárast zaznamenal len indikátor počet plynifikovaných obcí (nárast o 9,1%), čo vzhľadom na predpokladaný vývoj cien zemného plynu nepovažujeme za výraznejší úspech.

- V oblasti životného prostredia sme rovnako indikovali nie veľmi uspokojujúci stav:
- zníženie množstva odpadov nárast o 82%,
 - emisná situácia TZL pokles o 53%, SO₂ pokles o 17%, NO_x pokles o 18%, čo je samozrejme vítané, no vážnym problémom sa ukazuje nárast CO o 35%.

Podľa údajov z ITMS v plánovacom období 2004 – 2006 boli doteraz alokované finančné prostriedky na schválené projekty v Košickom kraji vo výške 1 084 992 700 Sk. Dôvodom, prečo sa výraznejšie neprejavili na zmene indikátorov Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja môže byť podľa nás niekoľko:

1. krátky čas implementácie (ku koncu roka 2006 bolo vyčerpaných len približne 35% alokovaných prostriedkov),
2. relatívne malý celkový objem finančných prostriedkov v porovnaní s ich potrebou na riešenie regionálnych rozdielov,
3. priaznivý dopad implementovaných prostriedkov sa na jednotlivých indikátoroch prejaví s určitou časovou zotrvačnosťou, teda s určitým časovým odstupom po ich implementácii (3 až 5 rokov).

Dôvody uvedené v bodoch 1. a 3. vyrieši čas. Otázkou ostáva dôvod uvedený v bode 2., teda či výška pomoci zo štrukturálnych fondov môže výraznejšie ovplyvniť znižovanie regionálnych rozdielov? Na zodpovedanie tejto otázky sme sa pokúsili odhadnúť potrebnú výšku finančných prostriedkov na odstránenie regionálnych rozdielov aspoň v niektorých vybraných oblastiach.

Vychádzajúc z analýzy cestnej a železničnej infraštruktúry uvedenej v časti 3. tohto materiálu je možné konštatovať, že v Košickom kraji nie je dostatočne vybudovaná dopravná sieť alebo už existujúca sieť nespĺňa kritéria kvality. Okrem budovania úsekov diaľnice a rýchlostných ciest treba investovať aj do rekonštrukcie a stavebných úprav ciest I., II. a III. triedy, pretože sú v zlom resp. v havarijnom stave. Modernizovať je treba tiež železničné trate, ktoré z hľadiska traťovej rýchlosti nespĺňajú európsky štandard – 160 km/hod. Stačí ak berieme do úvahy len cestnú a železničnú infraštruktúru, a hodnota potrebných finančných prostriedkov presiahne 60 miliárd Sk (obrázok č. 352).

Popis činnosti	tis. Sk
klasická súvislá stavebná úprava cesty – pokládka asfaltového koberca (rok 2006)	3 819 817
odvodnenie, výstavba autobusových zastávok, riešenie následkov zosuvov	381 982
vysporiadanie pozemkov pod cestami (KSK)	7 015 600
údržba a činnosť SC KSK na 7 rokov (zahrnutá malá rezerva)	2 450 000
plánovaná príprava a realizácia ciest II. a III. triedy (Plán prípravy a výstavby ciest KSK – august 2005)	6 534 375
plánovaná výstavba ciest I. triedy (rozpočtové náklady na rok 2007)	51 600
plánovaná výstavba diaľnic (87,83 km x 400 mil. Sk)	35 132 000
výstavba úseku R4 Košice – Milhosť	3 120 000
železničná sieť – plán opravných prác (plánovaná a okamžitá údržba v rámci hlavnej činnosti, zabezpečenie prevádzkyschopnosti)	1 684 000
železničná sieť – plán investícií (rekonštrukcie, technické zhodnotenie, modernizácia a drobné investície na zverenom majetku)	587 700
	60 777 074

Obrázok č. 352.

Odhad potreby finančných prostriedkov na obnovu cestnej a železničnej infraštruktúry v Košickom kraji.

Zdroj: Košický samosprávny kraj.

Za rozhodujúce pri formovaní poľnohospodárstva po transformácii na trhový mechanizmus riadenia možno považovať najmä uplatňovanie Spoločnej poľnohospodárskej politiky krajín EÚ. Poľnohospodárstvo vidieckych oblastí Košického kraja má až 97,4%

výmery poľnohospodárskej pôdy zaradenej do tzv. poľnohospodársky znevýhodnených oblastí (LFA). Má teda výrobné a ekonomicky nižší potenciál, ako poľnohospodárstvo v tzv. produkčných oblastiach Slovenska. Základným problémom poľnohospodárstva nie je neschopnosť konkurencieschopnosti, ale nerovnosť podmienok v oblasti dotácií – priamych podpôr, ktoré v tomto období dosahujú len 55% priemeru krajín EU 15 (zámer vlády v budúcom programovacom období navýšiť dotácie do 70%). Tým prvovýrobcovia okolitých krajín V4 získavajú komparatívnu výhodu ovplyvnenú navyše nulovou sadzbou na daň z pozemkov, takmer žiadnymi mzdovými nákladmi v prípade rodinných fariem a pod. Komparatívny dlh na dotáciách a dani z pozemkov predstavuje teda v Košickom kraji sumu okolo 1,8 mld. Sk ročne.

V oblasti vedy a výskumu Košický kraj patrí k najzaostalejším regiónom EÚ. V Lisabonskej stratégii si EÚ stanovila za cieľ nárast výdavkov na výskum na 3% HDP do roku 2010. V praxi celkové výdavky na vedu a inovácie stagnujú, pretože došlo k zníženiu financovania vedy a výskumu podnikmi. Kým % výdavkov z HDP EU na vedu a výskum za obdobie rokov 2001 – 2004 stagnuje na približnej úrovni 1,9%, úroveň výdavkov Slovenskej republiky na vedu a výskum za rovnaké obdobie vo výške 0,55% má klesajúcu tendenciu. Aby sme sa vyrovnali EU potrebujeme vložiť značné finančné prostriedky na vybudovanie kvalitnej inovačnej siete (vedecko-technologické parky, technologické parky, inkubátory, kompetenčné centrá, centrá excelentnosti, centrá pre aplikovaný výskum,...). Ak by sme vychádzali z predpokladu, že medziročný nárast HDP je 2% a postupne by sme sa snažili naplniť ciele stanovené v Lisabonskej stratégii (3% výdavkov HDP na vedu a výskum) výška výdavkov na vedu a inovácie na nasledujúce programovacie obdobie 2007 – 2013 by musela byť minimálne vo výške 7,339 miliárd eur. V predbežnej finančnej alokácii v rámci cieľa Konvergencia bola vyčlenená na OP Výskum, vývoj a inovácie čiastka 1,624 miliardy eur čo nie je ani štvrtina potrebných finančných prostriedkov na vedu a výskum. V rámci SOP Priemysel a služby boli v období 2004 – 2006 v Košickom kraji predložené projekty na vedu a výskum v celkovej sume 5,5 mld. Sk. Ak vezmeme jednu osminu z 3% z HDP za rok 2005 (1 472,1 mld. Sk) dostaneme sumu 5,5 mld. Sk. Je to suma, ktorá by mala byť ročne alokovaná v Košickom kraji podľa cieľov Lisabonskej stratégie. V skutočnosti by táto suma mala byť ešte vyššia, pretože väčšina zariadení vedy a výskumu je situovaná práve v Košickom kraji.

Rozvoj ľudských zdrojov patrí ku kľúčovým oblastiam z hľadiska potrieb zvyšovania produktivity. Ľudské zdroje, to nie je len zamestnanosť, ale aj školstvo, zdravotníctvo a sociálna oblasť vrátane marginalizovaných skupín. Vysoká miera nezamestnanosti ako jedna z regionálnych disparít sa prejavuje vo vysokej miere dlhodobej nezamestnanosti. Ak vezmeme do úvahy len tento ukazovateľ, potrebná výška finančných prostriedkov vyčíslená pomocou minimálnej mzdy sa pohybuje okolo 485 mil. Sk ročne (počet nezamestnaných x minimálna mzda). Investičný dlh v školských, zdravotníckych a sociálnych zariadeniach len v pôsobnosti Košického samosprávneho kraja je odhadovaný na 400 mil. Sk.

Na obrázku č. 353 je zhrnutá potreba finančných prostriedkov na vyrovnanie regionálnych disparít z uvedených oblastí, ktoré boli uvedené len ako príklad (skutočná potreba so zarátaním ďalších oblastí je ďaleko vyššia). Táto potreba netvorí ani tri percentá došlých finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov. To je jasná odpoveď na skúmanú otázku. Z tohto pohľadu je zrejmé, že pre riešenie problematiky zmierňovania regionálnych rozdielov sú štrukturálne fondy len doplnkovým nástrojom. Rozhodujúcim nástrojom sú prostriedky štátneho rozpočtu, teda opatrenia na národnej úrovni. Jednou z možností riešiacej regionálne rozdiely je prerozdeľovanie prostriedkov od bohatších regiónov smerom k zaostávajúcim, napríklad vo forme transferov z celonárodného rozpočtu do lokálnych rozpočtov, viazaním výšky podporných nástrojov na úroveň regiónu, transfermi na rozvoj

infraštruktúry či na investície do vzdelania a výskumu, alebo poskytovaním investičných stimulov štátu pre založenie podnikania v zaostávajúcom regióne.

	Alokované prostriedky (v mil.Sk)	Chýbajúce prostriedky (v mil.Sk)	Potrebné prostriedky (v mil.Sk)
1. dopravná infraštruktúra	46	60 777	- 60 731
2. znalostná ekonomika	213	5 500	- 5 287
3. zamestnanosť a sociálna inklúzia	565	1 855	- 1 290
4. poľnohospodárstvo	1 147	5 400	- 4 253
Spolu	1 971	73 532	- 71 561

ad. 1.: vid'.obr. č. 352.

ad. 2.: HDP 2005 je 1 472,1 mld. Sk, 3% = 44,163 mld. Sk, 1/8 KSK = 5,5 mld. Sk

ad. 3.: 2004 – 2006 minimálna mzda x počet nezamestnaných + investičný dlh KSK je
(3 x 485) + 400 = 1 855 mil. Sk

ad. 4.: 2004 – 2006 komparatívny dlh na dotáciách a dani z pozemkov je 3 x 1 800 = 5 400 mil. Sk

Obrázok č. 353.

Zhrnutie došlých a potrebných finančných prostriedkov do Košického kraja.

Zdroj: ITMS, k 31.12.2006.

4.3. Kritické faktory implementácie a návrh opatrení zvyšujúcich efektívnosť budúceho strategického plánovania.

Kritické faktory implementácie štátnej a štrukturálnej pomoci na vyrovnanie regionálnych rozdielov posúdime v dvoch rovinách a to na národnej a regionálnej úrovni.

Je treba povedať, že kritické faktory na národnej úrovni môžeme ovplyvniť len minimálne. Tu sme zaradili nasledovné kritické faktory:

- nevhodne zvolený systém alokácie štrukturálnej pomoci, ktorá nebola alokovaná podľa miery zaostávania jednotlivých regiónov, ale bola alokovaná plošne na všetky zaostávajúce regióny jednotne formou náhodného výberu (súťaž medzi všetkými projektmi zo všetkých zaostávajúcich regiónov),
- nevhodne alokované prostriedky na jednotlivé operačné programy a rovnako v rámci jednotlivých operačných programov, čo spôsobilo nedostatok prostriedkov na niektorých opatreniach a prebytok prostriedkov na iných opatreniach. Všeobecne bol výrazný nedostatok prostriedkov na dobudovanie technickej infraštruktúry, kde celkový objem predložených projektov niekoľkonásobne presahoval objem alokovaných prostriedkov na príslušné opatrenie daného operačného programu (OP ZI, SOP PS). Zásobníky úspešných projektov nič nevyriešili, pretože projekty nemohli byť financované pre nedostatok finančných prostriedkov,
- nevhodne stanovené indikátory, ktoré mali monitorovať účinnosť prijímanej pomoci. Indikátory mali malú alebo žiadnu vypovedaciu schopnosť (napr. indikátor počet podaných projektov) a mnohé z indikátorov sa nedajú jednoznačne vyhodnotiť (napr. indikátor počet nových pracovných miest sa nedá jednoznačne vyhodnotiť z hľadiska trvalo udržateľného rozvoja, skončí financovanie projektu, zaniknú pracovné miesta),
- nejasné a neustále sa meniace podmienky financovania projektov zo strany Riadiacich orgánov (meniace sa pravidlá financovania počas realizácie projektov bez upozornenia konečných prijímateľov pomoci o uskutočnenej (pripravovanej) zmene, čo má za následok ďalší posun vyplácania finančných prostriedkov konečnému prijímateľovi pomoci o 3 – 6 mesiacov,
- nevhodne zvolený model financovania projektov, kde sa na finančné prostriedky čakalo 3

až 9 mesiacov. Prijímateľ bol nútený si zobrať preklenovací úver, a často nemal prostriedky na účte aj niekoľko mesiacov po skončení projektu, čo mu spôsobovalo ďalšie neproduktívne náklady. K tomu pristúpilo ešte zo strany jednotlivých riadiacich orgánov nedodržovanie doby stanovenej na vyplácanie (refundáciu) kompletnej Žiadosti o platbu (Žiadosti o refundáciu), ktorá v zmysle Koncepcie systému finančného riadenia štrukturálnych fondov predstavuje 60 dní od doručenia kompletnej žiadosti riadiacemu orgánu resp. sprostredkovateľskému orgánu pod Riadiacim orgánom, čím dochádzalo k ďalšiemu posunu realizácie jednotlivých aktivít o 3 – 6 mesiacov a k neschopnosti prijímateľa pomoci plniť zmluvné záväzky voči dodávateľom služieb v zmluvne dohodnutých lehotách odvodených od lehôt stanovených v rozpočte projektu. Toto bol jeden z najkritickejších faktorov najviac kritizovaný prijímateľmi pomoci na všetkých stupňoch, no napriek tomu bol tento ťažkopádny model financovania zvolený ústrednými orgánmi aj pre nasledujúce plánovacie obdobie 2007 – 2013. To je už ťažko komentovať.

Kritické faktory na regionálnej úrovni boli nasledovné:

- nedostatok finančných zdrojov na vypracovanie projektovej dokumentácie (žiadost' o grant aj technická dokumentácia), ktorý často spôsobil nemožnosť uchádzania sa o zdroje štrukturálnej pomoci pre malé obce a malých podnikateľov a živnostníkov. Na riešenie tohto kritického faktora bola zverejnená len jedna výzva v rámci končiaceho sa pred vstupového fondu Phare, čo zďaleka nestačilo na odstránenie uvedeného nedostatku,
- nebol zavedený inštitút pred výberu projektov, takže finančné prostriedky vynaložené na neúspešné projekty boli nenávratnou stratou pri uvedenom nedostatku finančných prostriedkov na vypracovanie projektovej dokumentácie. Nie vždy bolo možné odhadnúť, že projekt bude neúspešný, napríklad Master plán na likvidáciu PCB látok v turistickej oblasti Zemplínskej šíravy posúdilo Ministerstvo výstavby SR ako projekt, ktorý nesúvisí s plánovaním regionálneho rozvoja, pričom ide o jeden z kľúčových projektov stratégie cestovného ruchu v tejto oblasti,
- nedostatok odborných kapacít na vypracovanie kvalitnej projektovej dokumentácie (žiadosti o grant), čo spôsobovalo menšiu úspešnosť podávaných projektov (mnohé projekty boli vyradené už v prvom kole pre formálne nedostatky).

V budúcom plánovacom období bude štrukturálna pomoc orientovaná prevažne na aktivity verejného sektora, čo bude klásť nároky na jej lepšie naplánovanie, vzhľadom na značnú potrebu finančných zdrojov na kofinancovanie a pred financovanie projektov (obrázok č. 354). Podľa nášho hrubého odhadu, bude v nasledujúcom plánovacom období košický samosprávny kraj potrebovať finančné zdroje na kofinancovanie projektov v objeme 453 mil. Sk. Tieto finančné zdroje budú musieť byť kryté z rozpočtu Košického samosprávneho kraja. Ak predpokladáme 7 plus 3 ročné obdobie implementácie týchto prostriedkov, ročne bude potrebné vyčleniť z rozpočtu Košického samosprávneho kraja na kofinancovanie projektov zo štrukturálnych fondov 45 mil. Sk. Je to pomerne veľká suma pre rozpočet samosprávneho kraja a preto bude potrebné dôkladne zvážiť a naplánovať, ktoré projekty budú kofinancované priamo Košickým samosprávnym krajom.

NSRR operačné programy	celkom za SR	KSK 1/7	KSK 1/5	KSK 5%	KSK 40%
Regionálny OP	49 130	7 019	1 404	70	5 615
OP Životné prostredie	7 846	1 121	224	11	897
OP Doprava	29 832	*2 845	*2 845	142	11 380
OP Informatizácia spoločnosti	33 765	4 824	965	48	3 859
OP Výskum a vývoj	41 120	5 874	1 175	59	4 699
OP Konkurencieschopnosť a hospodársky rast	26 248	3 750	750	37	3 000
OP Zdravotníctvo	8 500	1 214	243	12	971
OP Technická pomoc	3 319	-	-	-	-
OP Bratislavský kraj	2 958	-	-	-	-

NSRR operačné programy	celkom za SR	KSK 1/7	KSK 1/5	KSK 5%	KSK 40%
OP Zamestnanosť a sociálna inklúzia	29 981	4 283	857	43	3 426
OP Vzdelávanie	21 005	3 001	600	30	2 401
Spolu NSRR 2007 – 2013 (bez Kohézneho fondu)	253 704	33 930	9 062	453	36 248

* len náklady na projekt KORRID

celkom za SR príspevok ES v mil. Sk, (prepočítané 1EUR = 34,- Sk)

KSK 1/7 jedna sedmina prostriedkov pre jeden kraj v mil. Sk

KSK 1/5 predpoklad čerpania prostriedkov, kde príjmom bude priamo samosprávny kraj v mil. Sk

KSK 5% potrebná výška na kofinancovanie projektov v mil. Sk

KSK 40% potrebná výška na pred financovanie projektov (vzhl'adom na stanovený model financovania) v mil. Sk

Obrázok č. 354.

Odhad predpokladanej potreby finančných prostriedkov na kofinancovanie a pred financovanie projektov v mil. Sk na obdobie 2007 – 2013.

Zdroj: Košický samosprávny kraj.

Rovnako vzhl'adom na zvolený model financovania štrukturálnej pomoci je podľa nášho odhadu potrebné rátať s potrebou finančných zdrojov na pred financovanie projektov (kvôli 3 až 9 mesačnému čakaniu na platbu z platobnej jednotky) v rozsahu 40 % objemu projektu, čo bude predstavovať v podmienkach Košického samosprávneho kraja okolo 3,63 mld. Sk ročne (čo je viac ako ročný rozpočet Košického samosprávneho kraja). Ak nedôjde k výraznému nárastu podielových daní ako najvýznamnejšej položky príjmovej časti rozpočtu Košického samosprávneho kraja, bude potrebné túto sumu kryť krátkodobými preklenovacími úvermi, čo môže mať vážny dopad na možnú úverovú záťaž rozpočtu Košického samosprávneho kraja (podľa zákona max. do výšky 60% bežných príjmov predchádzajúceho rozpočtového roka). Aj keď sa tieto naše orientačné odhady ukážu v budúcnosti ako nadhodnotené, potreba dôsledného a plánovaného výberu projektov realizovaných priamo Košickým samosprávnym krajom nestratí svoj význam a svoju nevyhnutnosť.

Z hľadiska návrhu opatrení zvyšujúcich efektívnosť budúceho strategického plánovania považujeme za nevyhnutné v nasledujúcom programovom období 2007 – 2013 doriešiť v spolupráci s riadiacimi orgánmi pre jednotlivé operačné programy nasledovné skutočnosti:

- v rámci cieľov operačných programov a programových manuálov prijať pravidlá, ktoré zohľadnia regionálne rozdiely, a budú viesť k ich postupnému znižovaniu,
- na úrovni ústredných orgánov stanoviť hlavné ciele týkajúce sa predpokladaného využitia regionálnej štátnej pomoci financovanej z rozpočtových kapitol jednotlivých ústredných orgánov,
- zaradenie projektov podaných v programovacom období 2004 – 2006, zaradených do zásobníka projektov, ktoré úspešne prešli formálnou a vecnou kontrolou riadiaceho orgánu a neboli realizované pre nedostatok finančných prostriedkov, do nulte výzvy, týmto krokom sa zhodnotia značné investičné prostriedky, ktoré miestna a regionálna samospráva vložila do vypracovania stavebno-technických dokumentácií a vypracovania projektov (žiadostí o grant),
- striktné dodržiavanie doby stanovenej na vyplácanie (refundáciu) kompletnej Žiadosti o platbu (Žiadosti o refundáciu), zo strany riadiacich orgánov, ktorá predstavuje 60 dní od doručenia kompletnej žiadosti riadiacemu orgánu respektíve sprostredkovateľskému orgánu pod Riadiacim orgánom. Nedodržanie tejto doby môže mať za následok neschopnosť konečných prijímateľov čerpať prostriedky štrukturálnej pomoci vzhl'adom na to, že všetky disponibilné finančné prostriedky budú mať viazané v preklenovacích

úveroch, a na dokončenie projektov alebo realizáciu ďalších projektov jednoducho nebudú mať voľné finančné prostriedky (viď obrázok č. 354). Napríklad v podmienkach Košického samosprávneho kraja v programovom období 2004 – 2006 v rámci Operačného programu Základná infraštruktúra, v rámci opatrenia 3.1.3 (projekt „Lepší život“ obyvateľom Domova sociálnych služieb Šemša) a opatrenia 3.1.4 (projekt „Spišská knižnica – Spišská Nová Ves“) boli zo strany Košického samosprávneho kraja uhradené náklady súvisiace s ich realizáciou v celkovej výške cca 23 mil. Sk ešte v roku 2005, avšak zo strany Riadiaceho orgánu nedošlo doteraz (marec 2007) ani k ich čiastočnej refundácii (preplateniu). Ak sa to stane pri väčšom objeme finančných prostriedkov bude to mať pre Košický samosprávny kraj nezodpovedné následky na jeho schopnosť čerpania štrukturálnej pomoci, a realizáciu cieľov Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja,

- systémové riešenie implementácie projektov v programovacom období 2007 – 2013 formou pred výberu projektov, ktorý by mohol vyriešiť neúmerné zaťaženie rozpočtov konečných prijímateľov spojených s vypracovaním stavebno-technickej dokumentácie bez súčasnej garancie, že príslušný projekt bude podporený zo štrukturálnej pomoci. Pred výber projektových žiadostí v štádiu projektových zámerov má utvrdiť žiadateľ, že predkladaný investičný zámer je v súlade s príslušným programom obce, kraja, príslušného operačného programu a prijatými cieľmi na znižovanie regionálnych rozdielov. Až po uvedenej verifikácii by bolo možné pokračovať v ďalšej príprave projektu a prikrčiť k vypracovaniu projektovej dokumentácie pre územné resp. stavebné povolenie,
- vyčlenenie potrebných finančných zdrojov na financovanie projektovej dokumentácie (žiadosť o grant aj technická dokumentácia) pre malé obce a malých podnikateľov a živnostníkov,
- stanovenie jednoznačných ukazovateľov na monitorovanie účinku štrukturálnej pomoci.